

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

BARBARA MIKLAVČIČ

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**DAVEK NA DODANO VREDNOST IN ELEKTRONSKO
POSLOVANJE**

Ljubljana, september 2004

BARBARA MIKLAVČIČ

IZJAVA

Študentka Barbara Miklavčič izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Tineta Stanovnika in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 02.09.2004

Podpis: _____

KAZALO

1. Uvod	1
2. Davek na dodano vrednost	2
2.1. Splošna predstavitev DDV	2
2.1.1. Načini obravnavanja blaga v mednarodni menjavi pri DDV	3
2.1.2. Vzroki za uvedbo DDV	4
2.2. Harmonizacija davka na dodano vrednost v EU	6
2.3. Značilnosti DDV v državah EU	8
2.4. Značilnosti DDV v Sloveniji	11
3. Elektronsko poslovanje	13
3.1. Vrste elektronskega poslovanja	14
3.2. Prednosti elektronskega poslovanja	15
3.3. Slabosti elektronskega poslovanja	16
3.4. Obseg elektronskega poslovanja	18
3.5. Pravne ureditve elektronskega poslovanja v Evropski uniji in v Sloveniji	22
4. Elektronsko poslovanje z javno in državno upravo	25
4.1. Elektronsko davčno poslovanje	27
5. Obdavčenje elektronskega trgovanja	29
6. Obdavčenje elektronskega trgovanja z DDV	30
6.1. Predlogi OECD za obdavčenje elektronskega trgovanja z DDV	31
6.2. Obdavčenje elektronskega trgovanja z DDV v EU	33
6.2.1. Kraj obdavčitve klasičnega, indirektnega elektronskega ter direktnega elektronskega trgovanja	37
6.3. Obdavčenje elektronskega trgovanja z DDV v Sloveniji	39
7. Sklep	40
Literatura	43
Viri	44
Slovarček	47
Priloge	1
Priloga A	1
Priloga B	3

1. UVOD

V današnjem času se svet vedno bolj globalizira, gre za zблиževanje in združevanje držav, podjetij in ljudi. Eden od korakov v vsesplošni globalizaciji je tudi združevanje držav v Evropsko unijo, ki poteka vzporedno z globalizacijo, ki jo usmerja kapital. Mnogi od znakov suverenosti države izginjajo, tako so v Evropski uniji namesto nacionalne valute uvedli enotno valuto evro, meja med državami ni več, vojske delujejo vedno bolj združeno, v administrativnih krogih se med državami sicer uporabljajo nacionalni jeziki, za lažje sporazumevanje pa prevladuje angleščina. V takih pogojih se mnogi sprašujejo, ali bo oziroma v kolikšni meri in kako dolgo bo v tem stapljanju obstala naša država, naš narod, naš jezik, naše gospodarstvo, naša tradicija, naša kultura in naše navade.

Ena najpomembnejših prednosti za države članice Evropske unije je skupen trg, ki skuša omogočiti prost pretok blaga, storitev, kapitala in ljudi. Za delovanje skupnega trga pa je potrebna tudi harmonizacija davčne politike. Prav tako kot pri vsesplošni globalizaciji, pa se pri zблиževanju davčne politike države članice sprašujejo, kaj bo z njihovo suverenostjo in njihovimi davki. Tako je vsako najmanjšo harmonizacijo davkov na kakšni drugi kot bolj ali manj načelni ravni izredno težko sprejeti, postopki sprejemanja davčnih smernic pa so dolgotrajni. Vse drugo se nekako hitreje in lahkotneje staplja in enoti, zato lahko sklepamo, da se bo suverenost držav na področju davkov še dolgo obdržala, dokler bodo pač obstajale naloge posamezne nacionalne države.

Svetovno globalizacijo ter povezovanje in harmonizacijo v Evropski uniji pospešujeta elektronsko poslovanje in trgovanje, ki zmanjšujeta razdalje med poslovnimi partnerji, proizvajalci in potrošniki ter državo in državljani. Sodelovanje med temi subjekti je tako hitrejše in učinkovitejše. Obseg elektronskega trgovanja se povečuje, zato je z vidika javno-finančnih prihodkov potrebno to trgovanje obdavčiti.

V diplomskem delu obravnavam tematiko obdavčitve elektronskega poslovanja z davkom na dodano vrednost. Na tem področju so že sprejeta vodila in priporočila OECD in smernica v Evropski uniji, ki je obvezna za vse države članice, torej tudi za Slovenijo. Še vedno ostaja nekaj nerešenih problemov, vlada pa tudi pomanjkanje praktičnih izkušenj.

Da bi razumeli obdavčenje elektronskega trgovanja z davkom na dodano vrednost, moramo poznati splošne značilnosti, delovanje in prednosti davka na dodano vrednost, čemur je namenjeno drugo poglavje. Dodajam tudi značilnosti davka na dodano vrednost v Evropski uniji in v Sloveniji ter predstavljam razvojno pot harmonizacije tega davka.

Če želimo spoznati problematiko obdavčevanja elektronskega poslovanja, moramo poznati tudi nekatere glavne značilnosti in vrste elektronskega poslovanja. Temu se posvečam v tretjem poglavju, v katerem obravnavam tudi definicije, razvoj, prednosti in slabosti, obseg in

pravne ureditve elektronskega poslovanja v Evropski uniji in v Sloveniji. V četrtem poglavju opisujem eno od vrst elektronskega poslovanja, elektronsko poslovanje med javno in državno upravo ter državljani.

V petem poglavju je prikazano vprašanje obdavčenja elektronskega trgovanja, v šestem poglavju pa se osredotočam na obdavčenje elektronskega trgovanja z davkom na dodano vrednost. Prikazana so načela in smernice, ki so na tem področju sprejete s strani OECD in Evropske unije ter kako smernice v svojo zakonodajo uvršča Slovenija.

2. DAVEK NA DODANO VREDNOST

2.1. SPLOŠNA PREDSTAVITEV DDV

Davek na dodano vrednost oziroma DDV uvrščamo med davke na potrošnjo oziroma davke na blago in storitve. Je posredni davek in vsefazni davek, saj se plačuje v vsaki fazi proizvodno-distribucijske verige. Zadnji člen v tej verigi je potrošnik, ki blago porabi in je tudi nosilec davčnega bremena (Šircelj, 1996, str. 13).

Praviloma se DDV plačuje ob vsakem prometu, oziroma od dobav blaga in opravljenih storitev na območju neke države, ki jih davčni zavezanec opravi v okviru opravljanja svoje dejavnosti, ter od uvoza blaga in storitev. Na splošno lahko o predmetu obdavčitve z DDV govorimo takrat, kadar davčni zavezanec nudi prejemniku blaga oziroma storitev neko korist oziroma vrednost, za katero lahko zahteva plačilo. Bistveno za določitev nekega prometa blaga ali storitve kot predmeta obdavčitve z DDV je obstoj medsebojne vzročne zveze med opravljenim prometom in plačilom (Svilar, 2001, str. 6).

Glede na to, kako izračunamo davčno osnovo, obstajajo trije tipi davka na dodano vrednost: potrošni tip, dohodkovni tip in proizvodni tip DDV. V praksi se zaradi enostavnosti in nevpilivanja na odločitve o varčevanju oziroma potrošnji uporablja potrošni tip izračuna davčne osnove. Davčna osnova pri potrošnem tipu DDV se izračuna tako, da zavezanec od vrednosti prodaj odšteje vrednosti nabav. Tako je davčna osnova enaka neto dodani vrednosti zmanjšani za neto investicije (Stanovnik, 2002, str. 87, 88).

Metode obračuna DDV so: direktna odštevalna metoda, indirektna odštevalna metoda (= kreditna metoda = metoda znižanja davka) in seštevalna metoda. Splošno sprejeta tehnika obračuna DDV je indirektna odštevalna metoda. Pri tej metodi se od davkov, ki jih je podjetje pobralo na strani prodaje (prodajni DDV oziroma izstopni DDV), odštejejo davki, plačani na strani nabav (nakupni DDV oziroma vstopni DDV). Ta metoda je fleksibilnejša od direktne odštevalne metode, kar omogoča uporabo različnih stopenj (Stanovnik, 2002, str. 88, 89).

2.1.1. NAČINI OBRAVNAVANJA BLAGA V MEDNARODNI MENJAVI PRI DDV

Obstajata dva načina davčnega obravnavanja blaga, ki vstopa v mednarodno menjavo:

- načelo države uvoznice blaga = načelo destinacije

Pri tem načelu davčna stopnja, alokacija davčnih prihodkov in davčno administriranje potekajo v državi uvoznici. V praksi velja, da gre za to načelo, ko na davčno obremenitev končnega potrošnika vplivajo le davčne stopnje države uvoznice.

Načelo države uvoznice blaga se v praksi aplicira tako, da se ob izvozu aplicira stopnja 0%. Uvoženo blago se zatem obdavči po stopnji države uvoznice oziroma po enakih stopnjah kot istovrstno domače blago in je tako izenačeno z domačim blagom kljub različnim stopnjam med posameznimi državami. Blago je lahko obdavčeno takoj ob uvozu ali ob kasnejših prodajah. Pri DDV ni potrebno takojšnje obdavčenje ob uvozu, pri prometu blaga med državami članicami EU to ni niti možno, ker ni carinske kontrole. Prejemnik blaga v državi uvoznici sam aplicira davčno stopnjo na uvoženo blago in tako opravlja delo carine.

Pri načelu države uvoznice blaga so možne davčne evazije: blago obdavčeno s stopnjo 0% se lahko usmeri v domačo končno potrošnjo v državi izvoznici ali pa se usmeri v neposredno končno potrošnjo države uvoznice tako, da končni potrošnik v državi uvoznici dejansko ne plača DDV. Takšne davčne zlorabe so možne predvsem v Evropski uniji, kjer ni več fizičnih meja med državami članicami in tako ni fizične kontrole prehoda blaga. Za odpravljanje zlorab je potrebno sodelovanje davčnih uprav vseh članic.

- načelo države izvoznice blaga = načelo porekla

Pri tem načelu se blago obdavčuje po veljavni davčni stopnji države izvoznice, davčni prihodki pripadajo državi izvoznici in davek je odmerjen v državi izvoznici. V praksi velja to načelo takrat, ko na davčno obremenitev končnega potrošnika vsaj delno vpliva tudi davčna stopnja v državi izvoznici.

Načelo države izvoznice blaga bi se v praksi apliciralo tako, da bi se blago ob izvozu obdavčilo s stopnjo DDV države izvoznice. Če bi bilo blago namenjeno končni potrošnji, se v državi uvoznici ne bi več obdavčevalo; če pa bi šlo v nadaljnjo predelavo oziroma bi bil kupec DDV zavezanec, bi se lahko priznalo znižanje davka, vendar bi se priznale davčne stopnje države uvoznice. Del DDV bi pobrala država izvoznica, del DDV pa bi pobrala država uvoznica, če bi izdelek nadaljeval pot v produkcijsko-distribucijski verigi (Stanovnik, 2002, str. 97, 98).

V mednarodni menjavi prevladuje načelo države uvoznice blaga, čeprav davčni strokovnjaki nimajo enotnega mnenja, katero načelo ima več prednosti. Načelo države uvoznice blaga omogoča produkcijsko učinkovitost, načelo izvoznice blaga pa omogoča menjalno učinkovitost.

Za urejanje transakcij med davčnimi zavezanci v Evropski uniji bi bilo najprimernejše omejeno načelo države izvoznice blaga, kar pomeni, da bi veljalo načelo države izvoznice blaga za transakcije znotraj EU in načelo države uvoznice med članicami in nečlanicami EU. Trenutno se v Evropski uniji kot nek začasni sistem uporablja sistem s prevlado načela države uvoznice blaga (Stanovnik, 2002, str. 106, 107).

2.1.2. VZROKI ZA UVEDBO DDV

Evropska unija se je pri davčni harmonizaciji odločila za uvedbo davka na dodano vrednost in ne prometnega davka kot druge možnosti davka na potrošnjo. Najpomembnejše značilnosti DDV, ki se navajajo kot razlogi za uvedbo tega davka so:

- davčna nevtralnost

Zagotovitev nevtralnosti obdavčenja je eno izmed temeljnih načel davčnega sistema. Davčna nevtralnost je zagotovljena takrat, ko davek ne vpliva na odločitve proizvajalcev o tem, kaj bodo proizvajali ter na odločitve o uvozu oziroma izvozu blaga in storitev; torej takrat, ko proizvajalci in ponudniki storitev ne spreminjajo organizacijskih oblik ali metod poslovanja zaradi davkov. Davčna nevtralnost pomeni, da davek nima vpliva na odločitve v proizvodnji oziroma na alokacijo produkcijskih faktorjev (Šircelj, 1996, str. 40).

V primeru DDV je davčna nevtralnost zagotovljena s tem, da se od obračunanega davka pri prodaji lahko odšteje plačani davek pri vhodnih »surovinah«. Nevtralnost DDV zmanjšujejo opredelitve oproščenega prometa, ko se DDV pri prodaji ne obračuna, vendar ni pravice odbitka davka, plačanega pri nabavnih vhodnih »surovinah«. Razlike v določanju oproščenih prometov v posameznih državah lahko vplivajo na odločitev, kam vlagati, kaj proizvajati oziroma v kateri državi so boljši pogoji za razvoj določene dejavnosti. Kljub temu pa ima DDV bolj nevtralne učinke na cene, proizvodnjo in porabo kot druge oblike prometnih davkov (Izjeme pri DDV v posameznih državah članicah EU, 2002, str. 19).

- finančni učinek

Finančni učinek je povezan s širino davčne osnove ter številom in višino davčnih stopenj. Ker se ta dva dejavnika po državah razlikujeta, je finančni učinek različen. Kljub razlikam lahko rečemo, da DDV v primerjavi z drugimi davki zagotavlja relativno velik finančni učinek in predstavlja zanesljiv in relativno stabilen vir financiranja javne porabe.

Delež prihodkov od davka na dodano vrednost v bruto domačem proizvodu (glej Tab. A1 v prilogi A, str. 1) je leta 1970 v državah Evropske unije, ki so že uporabljale davek na dodano vrednost kot obliko splošnega davka na potrošnjo, znašal povprečno 5,1%. Delež prihodkov od davka na dodano vrednost v bruto domačem proizvodu je v letih od 1970 do 2001 v vseh državah Evropske unije precej nihal, se je povečeval in zniževal; v večini držav pa se je skozi celotno proučevano obdobje povečeval. Prav tako se je tudi povprečje prihodkov od davka na dodano vrednost v bruto domačem proizvodu v Evropski uniji povečevalo v proučevanem obdobju in leta 2001 znašalo 7,0%. Tudi v Sloveniji je prihodek od davka na dodano vrednost od leta uvedbe davka na dodano vrednost, leta 1999, pridobival na pomenu v bruto domačem proizvodu.

Povprečje prihodkov od davka na dodano vrednost v vseh javno-finančnih prihodkih (glej Tab. A2 v prilogi A, str. 2) v Evropski uniji je leta 1970 znašalo 15,3%, v obdobju od 1970 do 2001 je naraščalo in leta 2001 znašalo 17,0%. V vseh državah Evropske unije je davek na dodano vrednost pomemben davek; najpomembnejši pa je v Grčiji, na Irskem in Portugalskem. Zelo pomemben je tudi v Sloveniji, kjer zanaša približno 22% vseh javno-finančnih prihodkov.

- učinkovitost

Način obračuna zagotavlja učinkovitejše pobiranje DDV, saj omogoča dvojni nadzor obračuna in sicer na strani kupca in na strani prodajalca. Na ta način se zmanjšujejo možnosti davčnih utaj, istočasno pa se povečuje donos davka. DDV torej načeloma omogoča manj davčnih utaj kot prometni davek (Šircelj, 1996, str. 10).

Davek na dodano vrednost zaradi svojega delovanja povečuje na eni strani racionalno obnašanje davčnih zavezancev, hkrati pa omogoča smotrnejšo organiziranost in delovanje davčne administracije. Racionalno delovanje davčne administracije je mogoče zagotoviti tudi z ustreznimi kadri, računalniško podporo in racionalno organizacijo.

Učinkovitost DDV je precej odvisna tudi od zakonodaje v posamezni državi. Številne oprostitve, številne davčne stopnje ter uporaba stopnje 0% za izdelke, ki se ne izvozijo, zmanjšujejo učinkovitost in povečujejo stroške pobiranja in administriranja davka na dodano vrednost (Šircelj, 1996, str. 41).

Poleg teh treh pozitivnih lastnosti pa je za DDV značilna tudi regresivnost, saj ta davek bolj prizadene prebivalce z nižjimi dohodki. Le-ti namreč za nakup blaga in storitev potrošijo večji delež svojih dohodkov kot tisti, ki imajo višje dohodke. V Veliki Britaniji in na Irskem skušajo regresivnost omiliti z nižjimi stopnjami ali celo neobdavčenimi nujnimi življenjskimi potrebščinami, kar pa povečuje administrativne stroške in ustvarja probleme razmejnitve. Države bi lahko ta problem reševale tudi s socialnimi transferji iz proračuna in s spremembami neposrednih davkov.

2.2. HARMONIZACIJA DAVKA NA DODANO VREDNOST V EU

Harmonizacija davčnega področja sodi med tiste naloge EU, ki so še posebej zapletene, zahtevne in dolgotrajne. To področje je za države občutljivo, zato je potrebno, še preden Evropska komisija oblikuje svoje predloge pravnih aktov, opraviti različne študije oziroma raziskave in primerjave sistemov posameznih držav, dogovore in usklajevanja ter predvideti rezultate in posledice predlaganih ukrepov.

Približevanje ureditve davka na dodano vrednost med državami članicami je postopen in še vedno trajajoč proces. V nekaj desetletjih uvajanja DDV v zakonodaje držav članic Evropske unije je Sodišče Evropskih skupnosti (Evropsko sodišče) sprejelo zajetno število sodnih odločb, ki temeljijo na skupnih in za ureditev DDV temeljnih načelih.

Namen skupnega sistema davka na dodano vrednost v Evropski uniji je odprava diskriminacije glede porekla blaga in storitev ter uvedba skupnega tržišča, ki bo omogočilo zdravo konkurenco in ki bo imelo značilnosti enotnega notranjega tržišča.

Poenotenje obdavčevanja prometa izdelkov in storitev nakazuje že Rimski sporazum, ki so ga leta 1957 podpisale Francija, Nemčija, Italija, Nizozemska, Belgija in Luksemburg. Členi od 95. do 99. se nanašajo na obdavčitev in je z njimi določeno:

- da nobena država članica na izdelke iz drugih držav ne sme zaračunati večjih davkov kot na domače izdelke;
- vrnjeni zneski davka pri izvozu ne smejo biti večji od dejansko plačanega.

Razvojna pot davka na dodano vrednost se je začela z ABC poročilom, ki je leta 1963 nastalo kot rezultat delovne skupine, ki je proučevala možne rešitve poenotenja predpisov s področja posrednih davkov. Ustanovljena je bila tudi posebna komisija za uskladitev prometnih davkov, ki jo je vodil prof. Fritz Neumark. Obe strokovni skupini sta predlagali uvedbo davka na dodano vrednost. Komisija Evropske unije je potrdila poročili obeh skupin in s tem uvedbo davka na dodano vrednost kot splošnega davka na potrošnjo.

Komisija EU je predlog Neumarkove komisije posredovala Svetu EU, ki je aprila 1967 sprejel 1. in 2. smernico. 1. smernica je članicam nalagala, da do 1. januarja 1970 v svoje davčne sisteme uvedejo davek na dodano vrednost ob uporabi metode znižanja davka, ki se bo plačeval v vseh prometnih fazah. Z 2. smernico je določeno, da se bo DDV plačeval ob prometu izdelkov in storitev znotraj države in na uvoz izdelkov. Izvoz je v celoti neobdavčen, pri mejni davčni izravnavi se uporablja načelo države uvoznice blaga. Države članice imajo možnost, da same določajo skupine izdelkov, ki so obdavčene po splošni ali nižji stopnji in skupine izdelkov, za katere velja oprostitev. 2. smernica določa tudi, da davčni zavezanec lahko od prodaj odšteje davek, ki ga je plačal pri nakupu osnovnih sredstev ter da je dolžan podrobno voditi knjige prometa izdelkov in storitev in izdajati račune za vsak promet izdelkov in storitev (Šircelj, 1992, str. 24).

V 1. in 2. smernici so vsebovana osnovna načela davčnega sistema, pri določitvi osnove obdavčitve in strukture stopenj pa so imele države članice še vedno precejšnjo samostojnost. Šele Šesta smernica (77/388/EEC), ki je bila sprejeta 17. maja 1977, je podrobneje opredelila skupni sistem davka na dodano vrednost držav članic in določila enotno osnovo davka na dodano vrednost. Ta smernica je poenotila pojem davčnega zavezanca, predmet obdavčitve, osnovo in stopnjo davka, definirala je blago obdavčeno po znižani stopnji, izvzeto blago, kraj obdavčitve ter posebni način obdavčitve za mala podjetja in kmete (Stanovnik, 2002, str. 101).

Naslednji pomembni mejnik na poti harmoniziranja DDV je bila Bela knjiga o enotnem trgu, v kateri je Evropska komisija 14. junija 1985 predstavila obširen program za vzpostavitev enotnega evropskega trga do konca leta 1992. Razdelava Bele knjige avgusta 1987 je za članice Evropske skupnosti predvidela tri korenite posege v tedanjo ureditev DDV (Rupnik, 1997, str. 62):

- skrčenje števila stopenj DDV le na dve in tudi ne manj kot dve: splošno in znižano; znižana stopnja naj bi zajemala vsega šest skupin nujnih potrebščin s približno tretjinskim deležem v poenoteni osnovi DDV;
- določitev spodnje in zgornje meje obeh stopenj: med 4 in 9% za znižano ter med 14 in 20% za splošno stopnjo;
- odpravo mejne davčne izravnave pri menjavi med članicami EGS (Evropske gospodarske skupnosti) in uvedbo novega načina obračunavanja DDV po sistemu klirinške hiše.

Vsi predlogi iz leta 1987 so bili v obdobju 1989-1991 zavrjeni. Ker se je bližal 1. januar 1993, ko naj bi prišlo do dokončne ukinitve mejnih kontrol med državami članicami, se je Evropska komisija leta 1991 odločila, da bo začasno oziroma do 1. januarja 1997 (z možnostjo neomejenega podaljšanja dokler Evropska komisija ne sprejme dokončne ureditve sistema DDV) obveljal še stari sistem obračuna DDV med državami članicami (načelo države uvoznice blaga; le pri nakupih fizičnih oseb in manjših kataloških prodajah velja načelo izvoznice blaga). Evropska komisija je zavrnila tudi intervalske omejitve za splošno in znižano stopnjo ter zaradi možnosti davčnega tekmovanja z niskimi stopnjami določila minimalne vrednosti pri obeh stopnjah, splošna stopnja naj bi znašala vsaj 15%, znižana stopnja pa vsaj 5%. Dovoljeni sta največ dve znižani stopnji.

Evropska komisija je leta 1996 podala predlog za dokončni sistem DDV, ki predvideva načelo države izvoznice; alokacijo prihodkov od DDV med članicami EU pa opravlja na osnovi statističnih podatkov o obsegu končne potrošnje v posamezni državi. Predlog predvideva tudi nadaljnjo pospešeno harmonizacijo na področju DDV, tako davčnih osnov kot davčnih stopenj. Vključuje pa tudi poenostavitev: vsak zavezanec naj bi imel en sam kraj obdavčitve. Predlog ni bil sprejet, določitev dokončnega sistema DDV na ravni EU pa se odmika v prihodnost (Stanovnik, 2002, str. 105).

2.3. ZNAČILNOSTI DDV V DRŽAVAH EU

Države članice EU so davek na dodano vrednost sprejele v različnih obdobjih, kar je seveda vplivalo na pomembnost tega davka, na njegov razvoj in posebnosti v državah članicah.

Tabela 1: Leto uvedbe davka na dodano vrednost v državah članicah EU

Država članica EU	Leto uvedbe
Avstrija	1973
Belgija	1971
Ciper	1992
Češka	1993
Danska	1967
Estonija	1991
Finska	1994
Francija	1968
Grčija	1987
Irska	1972
Italija	1973
Latvija	1994
Litva	1992
Luksemburg	1970
Madžarska	1988
Malta	1995
Nemčija	1968
Nizozemska	1969
Poljska	1993
Portugalska	1986
Slovaška	1993
Španija	1986
Švedska	1969
Velika Britanija	1973
Slovenija	1999

Vira: VAT Rates Applied in Member and Accession States of the European Community, 2003; Value-Added Taxes in Central and Eastern European Countries, 1998.

V Evropski uniji skušajo države članice EU čim bolj poenotiti davek na dodano vrednost. Tako v Evropski uniji že veljajo enotni predpisi glede bistvenih elementov davka na dodano vrednost, kot so: davčni zavezanci, predmet obdavčitve, način obračuna in plačila davka. Razlike pri obdavčevanju so predvsem pri določanju višine davčnih stopenj, pri nekaterih davčnih oprostitvah, pri obravnavi majhnih davčnih zavezancev in kmetov.

Tabela 2: Višina splošne in znižanih stopenj DDV v državah članicah EU

	splošna stopnja ob uvedbi (%)	splošna stopnja danes (2004) (%)	znižane stopnje danes (2004) (%)
Avstrija	16	20	10
Belgija	18	21	6
Ciper	5	15	5
Češka	23	19	5
Danska	10	25	-
Estonija	10	18	5
Finska	22	22	8; 17
Francija	16,66	19,6	2,1; 5,5
Grčija	18	18	4; 8
Irska	16,37	21	0; 4,3; 13,5
Italija	12	20	4; 10
Latvija	18	18	9
Litva	18	18	5; 9
Luksemburg	8	15	3; 6
Madžarska	25	25	12
Malta	15	15	5
Nemčija	10	16	7
Nizozemska	12	19	6
Poljska	22	22	3 ;7
Portugalska	16	19	5; 12
Slovaška	23	19	-
Španija	12	16	4; 7
Švedska	11,11	25	6; 12
Velika Britanija	10	17,5	0; 5
povprečje EU	15,4	19,3	6,6
Slovenija	19	20	8,5

Vira: VAT Rates Applied in Member and Accession States of the European Community, 2003; Stopnja davka na dodano vrednost po državah članicah EU, 2004.

Finančni prihodki od davka na dodano vrednost v bruto domačem proizvodu in v vseh davčnih prihodkih so se v državah članicah Evropske unije povečevali. To povečevanje je odvisno predvsem od povečevanja splošne stopnje. V glavnem so vse države v obdobju od uvedbe DDV do danes povečevale splošno stopnjo. Splošno stopnjo so povečale predvsem »stare« države članice EU; »novo priključene« članice EU, ki so DDV uvedle veliko kasneje, pa večinoma splošne stopnje niso spreminjale.

Najnižje splošne stopnje so v Luksemburgu, na Cipru in na Malti (15%), najvišje splošne stopnje pa so na Danskem, Švedskem in Madžarski (25%). Kljub velikim razlikam pri obdavčevanju z DDV v državah članicah EU je v zadnjih desetletjih prišlo do zmanjšanja števila stopenj, kar je pomembno tako za administrativno poenostavitev kot tudi za obdavčevanje blaga, ki vstopa v mednarodno menjavo, saj manj stopenj zmanjšuje možnost davčnih evazij. Belgija, Španija, Grčija, Francija in Italija so odpravile višje stopnje DDV; znižane stopnje pa so ostale v vseh državah razen na Danskem in Slovaškem, kjer uporabljajo le splošno stopnjo DDV.

V povprečju države EU uporabljajo široko davčno osnovo za obdavčenje izdelkov in storitev z DDV, kar zagotavlja visok donos tega davka. Šesta smernica oziroma dodatek H k Šesti smernici predpisuje izdelke in storitve, ki jih države članice lahko obdavčujejo z nižjimi stopnjami. V večini držav EU je obdavčenje z znižano stopnjo namenjeno obdavčevanju istovrstnih izdelkov in storitev; nekatere države pa za istovrstne izdelke in storitve uporabljajo več stopenj (na primer: hrana v Franciji, Nemčiji, Španiji, na Portugalskem, v Belgiji, na Irskem, v Italiji, Litvi, Latviji in na Cipru). Knjige in časopisi so v vseh državah obdavčeni z nižjo stopnjo ali s stopnjo nič. Tudi medicinska oprema, zdravila, zdravstvene storitve, javni transport in kmetijstvo so v večini držav obdavčeni z znižano stopnjo DDV. Obstajajo pa razlike pri obdavčitvi z znižano stopnjo, ki so verjetno rezultat različnih tradicij, kultur in vpliva interesnih skupin v posameznih državah.

Na splošno z DDV niso obdavčeni tisti izdelki in storitve, ki se jih ne da obdavčiti zaradi socialnih ali administrativnih razlogov. Tako so običajno oproščene obdavčitve z DDV: poštna storitve, zdravstvene storitve, storitve dobrodelnih ustanov, izobraževanje, kulturne storitve, zavarovalne in finančne storitve, najem nepremičnin ter loterijska in igralniška dejavnost. Med državami EU ni popolne enotnosti glede oprostitev DDV. Tako nekatere države obdavčujejo storitve, ki se uvrščajo med običajne oprostitve, v drugih državah pa veljajo oprostitve tudi za druge storitve. V Avstriji so tako z nižjo stopnjo obdavčene kulturne in športne storitve ter najemnine; v Grčiji in Španiji so z nižjo stopnjo obdavčene kulturne storitve; na Irskem pa je obdavčen dolgoročen najem zemljišč. V nekaterih državah pa veljajo še dodatna oproščena plačila DDV: v Belgiji so oproščene tudi odvetniške in sodniške storitve; na Irskem prevozne storitve, telekomunikacijske storitve in oskrba z vodo; na Nizozemskem pogrebne storitve, storitve javnega informiranja, nekatere športne storitve; na Portugalskem kmetijske, gozdarske in živinorejske dejavnosti; na Švedskem storitve javnega informiranja ter v Veliki Britaniji pogrebne storitve.

Ničelna stopnja DDV se v večini držav EU uporablja le za izvožene izdelke in storitve. Nekateri države pa za določene izdelke, ki se potrošijo na domačem trgu, še vedno uporabljajo stopnjo 0%. Med temi državami, glede na obseg prometa, ki je obdavčen s stopnjo 0%, izstopata Irska in Velika Britanija. Za nekatere izdelke in storitve pa velja stopnja 0% v Belgiji, na Danskem, v Italiji, na Finskem, Švedskem, na Malti in Cipru (Izjeme pri DDV v posameznih državah EU, 2002, str. 16, 17).

2.4. ZNAČILNOSTI DDV V SLOVENIJI

Za Slovenijo je bila vpeljava davka na dodano vrednost obsežna davčna reforma, katere priprava je trajala tri leta. Potrebna je bila institucionalno-organizacijska priprava (reorganizacija davčne uprave in carinske službe) in stabilizacija makroekonomskega okolja (nizka inflacija in nizka inflacijska pričakovanja, stabilen javno-finančni položaj države in zaključen intenzivni proces prestrukturiranja gospodarstva) (Stanovnik, 1999, str. 3). Slovenija je obdavčenje prometa proizvodov in storitev po sistemu davka na dodano vrednost uvedla med zadnjimi evropskimi državami, in sicer 1. julija 1999. Za uvedbo nove davčne oblike se je odločila iz dveh razlogov: zaradi normalizacije davčnega sistema in njegove strukture, saj vsa Evropa ta davek uveljavlja kot obvezno obliko (vstop Slovenije v Evropsko unijo) ter zaradi prednosti pred drugimi oblikami davkov na potrošnjo (na primer prometni davek).

Nova davčna oblika je nadomestila številne stopnje prometnega davka. Zakon o prometnem davku je v Sloveniji veljal od februarja 1992 in je tedaj sodil med t.i. reformne zakone slovenskega davčnega sistema. Poleg osnovnega zakona je veljalo še več posebnih prometnih davkov za skupine izdelkov, pri katerih si je država pridržala pravico do posebnih oblik obdavčenja; to so cigarete in alkohol, posebej pa je bila urejena še obdavčitev prometa z nepremičninami. Vse tisto, kar je bilo prej obdavčeno s prometnim davkom, je zdaj obdavčeno z DDV. Posebna davka na cigarete in alkohol so nadomestile trošarine, s katerimi so obdavčeni tudi naftni derivati (Davki in EU, 1999).

Zavezanci za plačilo DDV so osebe, katerih vrednost opravljenega prometa v zadnjih 12 mesecih presega 5 milijonov tolarjev. Davčno obdobje je odvisno od opravljenega prometa, ki ga je imel zavezanec v preteklem koledarskem letu: če je promet večji od 20 milijonov tolarjev, je davčno obdobje en mesec; če je promet med 10 in 20 milijonov tolarjev, je davčno obdobje trimesečje; če je promet med 5 in 10 milijonov tolarjev, je davčno obdobje polletje. Pri kmetih pa velja, da se morajo obvezno vključiti v sistem DDV, če katastrski dohodek od kmetijskih in gozdnih zemljišč letno presega znesek 1,5 milijona tolarjev. V sistem DDV se lahko prijavijo tudi davčni zavezanci, ki imajo manj kot 5 milijonov tolarjev prometa letno in kmetje, ki imajo katastrski dohodek manj kot 1,5 milijonov tolarjev letno; vendar morajo v sistemu ostati najmanj 60 mesecev (ZDDV).

DDV je regresiven, kar pomeni, da najbolj udari tiste z nižjimi dohodki. Vsi kupujemo izdelke po isti ceni, torej so tisti z nižjimi dohodki bolj prizadeti. Zato se je Slovenija odločila uvesti razmeroma nizke davčne stopnje. DDV v Sloveniji ima dve stopnji: sprva je bila osnovna stopnja 19% in znižana 8%; 1. januarja 2002 pa se je osnovna stopnja povečala na 20%, znižana pa na 8,5%. Znižana stopnja velja za promet od naslednjega blaga in storitev (ZDDV):

- hrana (tudi pijača, razen alkoholnih pijač) za ljudi in živali, žive živali, sestavine, dodatki in nadomestki, ki so običajno namenjeni za pripravo hrane;

- dobava vode;
- zdravila, ki se uporabljajo za zdravljenje in preprečevanje bolezni v humani in veterinarski medicini, vključno z izdelki za nadzorovanje rojstev in z izdelki za higiensko zaščito;
- medicinska oprema, pripomočki in druga sredstva, ki so namenjena za lajšanje ali zdravljenje okvare in invalidnosti in so namenjena izključno za osebno uporabo, vključno z njihovim vzdrževanjem;
- prevoz oseb in njihove osebne prtljage;
- knjige, časopisi in periodične publikacije, razen tistih, ki v celoti ali v večini vključujejo reklamne vsebine;
- vstopnine za razstave, gledališča, muzeje, za ogled naravnih znamenitosti, kinematografske in glasbene prireditve, cirkuse, sejme, zabaviščne parke, živalske vrtove in podobne kulturne in športne prireditve;
- avtorske pravice književnikov in skladateljev;
- uvoz umetniških predmetov, zbirk in starin;
- stanovanja, stanovanjski in drugi objekti, namenjeni za trajno bivanje ter gradnja, obnova in popravilo le-teh;
- živali za pitanje, semena, sadike, gnojila, farmacevtska sredstva ter sredstva, ki so namenjena izključno uporabi v kmetijstvu, gozdarstvu in ribištvu;
- dajanje nastanitvenih zmogljivosti v najem v hotelih in podobnih nastanitvenih obratih;
- uporaba športnih objektov;
- storitve pokopa in upepelitve skupaj s prometom blaga, ki je neposredno povezan s pokom ali upepelitvijo;
- storitve javne higiene.

V Sloveniji veljajo oprostitev za: določene dejavnosti, ki so v javnem interesu (bolnišnična in zdravstvena oskrba, izobraževanje, kulturne storitve...); za druge dejavnosti (finančne in zavarovalniške storitve, najem oziroma zakup nepremičnin, igre na srečo...); nekatere oprostitev DDV pri uvozu blaga, oprostitev DDV pri sprostitvi uvoženega blaga v prost promet; oprostitev pri izvozu blaga, podobnih transakcijah in mednarodnem prevozu (ZDDV). Za menjavo znotraj EU ima Slovenija dodatne določbe o oprostitvah plačila DDV. Tako je oproščena tudi dobava (izvoz) blaga, če je blago preneseno davčnemu zavezancu v drugo državo članico. Plačila DDV je oproščena tudi pridobitev (uvoz) blaga znotraj EU, če bi bila dobava tega blaga na ozemlju države v vsakem primeru oproščena plačila DDV, če bi bil uvoz tega blaga v vsakem primeru oproščen plačila DDV ali če bi imela oseba, ki pridobi blago, v vsakem primeru pravico do vračila celotnega DDV (Novosti pri obdavčitvi z davkom na dodano vrednost ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo, 2004).

Slovenija je pri sprejetju Zakona o DDV upoštevala skoraj v celoti vse relevantne smernice sprejete na ravni EU (Najpomembnejša je Šesta smernica.). Še vedno pa obstaja nekaj izjem, ki jih ohranja Slovenija: znižana davčna stopnja za pripravo jedi, nosilce besede, slike in

zvoka ter prodajo, obnovo in vzdrževanje vseh stanovanjskih prostorov. V Šesti smernici je sicer priporočen znesek višine vstopnega praga, pod katerim je davčnim zavezancem omogočeno, da niso v sistemu davka na dodano vrednost, 5000 evrov, vendar države članice EU samostojno določajo višino vstopnega praga. V Sloveniji je vstopni prag pet milijonov tolarjev in ne le 5000 evrov, saj je pomemben optimalen prag, ki omogoča največji neto davčni donos zmanjšan za stroške davčnega postopka (Slovenija in izjeme na področju DDV in trošarin, 2000, str. 18, 20).

Slovenija je morala ob vstopu v EU začeti zelo tesno sodelovati z drugimi članicami EU oziroma z davčnimi upravami drugih držav članic EU. To je predvsem administrativno-tehnični problem. Sodelovanje narekujejo zahtevane kontrole zavezancev za DDV in preprečevanje davčne utaje, za katere je več možnosti ob ukinitvi nadzora na mejah. Pomembno vlogo pri tem ima informacijski sistem za izmenjavo informacij o DDV, sistem VIES (VAT Information Exchange System). Sistem VIES je pomemben tudi za davčne zavezance, ker omogoča preverjanje identifikacijske številke za DDV kupcev v drugih državah članicah EU. To preverjanje pa je pomembno, saj se mora dobavitelj blaga prepričati o tem, ali je identifikacijska številka za DDV, na katero se sklicuje kupec, veljavna, saj jo mora vpisati v poročilo (Novosti pri obdavčitvi z davkom na dodano vrednost ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo, 2004).

3. ELEKTRONSKO POSLOVANJE

Elektronsko poslovanje se bliskovito razvija v svetu, v Evropski uniji in v Sloveniji. Predvsem je pomembno v globalnem gospodarstvu, da z njegovo pomočjo postanemo prepoznavni in konkurenčni; velikost lastnega trga in ekonomska moč domačega gospodarstva namreč ne zadoščata več. Elektronsko poslovanje se uvaja v vse segmente delovanja gospodarstva in uprave ter s tem nudi nove priložnosti vsem subjektom in izenačuje možnosti majhnih, manj znanih z velikimi, uglednimi (Vintar, 1999, str. 1).

Elektronsko poslovanje ima pomembne prednosti pred klasičnim poslovanjem, kar vpliva na zviševanje ekonomske blaginje in življenjskega standarda ter pospeševanje ekonomskega razvoja. Elektronsko poslovanje omogoča nove načine izvajanja gospodarskih transakcij in tako vpliva na spreminjanje splošno sprejetih načinov opravljanja dejavnosti. Razdalje med proizvajalci in potrošniki se zmanjšujejo, izginjajo tradicionalni posredniki, nastajajo novi proizvodi in trgi, nastajajo nove vezi med gospodarstvom in potrošniki ter med podjetji po celem svetu (Petauer, 2002, str. 10).

Že od 18. stoletja dalje na našo družbo pomembno vpliva tehnološki razvoj. Tehnološki razvoj v današnji informacijski revoluciji pomeni hiter razvoj telekomunikacij in računalniške opreme oziroma razvoj računalniških omrežij in interneta, združevanje informacijske in telekomunikacijske tehnologije ter razvoj standarda za računalniško izmenjavo. Ta tehnološki

razvoj vpliva na elektronske komunikacije in elektronsko poslovanje (Jerma-Blažič, 2001, str. 1290).

Elektronsko poslovanje poteka po raznovrstnih zaprtih ali odprtih sistemih, ki postajajo vedno bolj zapleteni. Med zaprte uporabniške sisteme uvrščamo intranet (omrežje, ki deluje znotraj enega podjetja), ekstranet (intranet, ki je prek javno dostopnega interneta razpoložljiv ožjemu krogu poslovnih partnerjev) in zasebna omrežja. Najpogostejša oblika odprtih oziroma javnih sistemov je omrežje internet. Večina elektronskega poslovanja danes poteka prek interneta. Pred razvojem interneta je elektronsko poslovanje pomenilo elektronsko izmenjavo naročil, faktur in drugih dokumentov med podjetji s pomočjo teleprinterjev, preluknjanih kartic ter disket, magnetnih trakov in modemskih povezav. Razvoj interneta ima svoje začetke v razvoju decentraliziranega računalniškega sistema, ki ga je želela razviti ameriška vojska (Oddelek za obrambo v Ameriški vladi). V 1980-ih letih je bila večina uporabnikov interneta iz univerzitetnih okolij. Eksplozivno rast je internet doživel v začetku 1990-ih, za kar ima največjo zaslugo WWW (World Wide Web), ki deluje na tehnologiji odjemalec-strežnik. K ustanovitvi WWW je leta 1991 pripomogel Tim Bernes-Lee, ki je v evropskem laboratoriju za delno fiziko (CERN) uvedel protokol, ki temelji na »hypertextu«. Konec leta 1992 je Delphi, prvi komercialni internetni ponudnik, ponudil svojim naročnikom dostop do interneta. Sledilo mu je tudi nekaj drugih ponudnikov (Zgodovina interneta, 2004). Najprej se je internet uveljavil v poslovnem svetu, potem pa je s pomočjo multimedijske tehnologije, ki združuje enostavno uporabo teksta, slike, zvoka in videa, postal priljubljen tudi v domačem-družinskem okolju (Gržanič, 2002, str. 49-52).

3.1. VRSTE ELEKTRONSKEGA POSLOVANJA

Obstajajo različne definicije elektronskega poslovanja, ni pa neke splošno sprejete definicije, saj je področje elektronskega poslovanja zelo široko. Elektronsko poslovanje obsega izmenjavo računalniških podatkov (RIP), delovanje spletne trgovine, elektronsko trgovanje, elektronsko trženje, elektronsko naročanje, elektronsko borzno poslovanje, elektronsko bančništvo, elektronsko zavarovalništvo, elektronske finančne prenose, svetovanje na daljavo, računalniško podprto skupinsko delo, delo na daljavo, pouk na daljavo, elektronske avkcije in podobno. Vsebinsko pomeni elektronsko poslovanje prodajo blaga in storitev, plačevanje, prodajo informacij, bančne transakcije, izmenjavo dokumentov in listin, storitve trženja in komuniciranja, podporo decentraliziranemu poslovnemu informacijskemu sistemu organizacij, nakupovanje v spletnih trgovinah, opravljanje dela na daljavo, nudenje pomoči na daljavo, izvajanje pouka na daljavo ter storitve državne uprave na daljavo. Udeleženci elektronskega poslovanja so posamezniki (podjetniki, raziskovalci, managerji, občani, kulturni delavci, študenti, učitelji, dijaki, upravni delavci), podjetja, bolnišnice, muzeji, galerije, univerze, izobraževalne organizacije in državni organi. Gre za poslovanje znotraj posameznih skupin in za poslovanje med skupinami (Jerma-Blažič, 2001, str. 1289).

Glede na interakcije subjektov v elektronskem poslovanju so se oblikovale naslednje vrste poslovanja (Gržanič, 2002, str. 53):

- podjetje-podjetje (B2B – business to business)
Po ocenah različnih raziskav pomeni to poslovanje največji del elektronskega poslovanja in zajema povezave med prodajalci na drobno in dobavitelji (naročila, plačila), elektronsko bančništvo in sodelovanje na skupnih projektih (Jerman-Blažič, 2001, str. 1293).
- podjetje-končni kupci (B2C – business to consumer) in končni kupci-podjetje (C2B – consumer to business)
To poslovanje zajema vrsto novih področij, ki temeljijo na poslovanju z uporabo internetnih spletnih strani, tako da lahko potrošnik preko domačega računalnika opravlja raznovrstna opravila: bančništvo, nakupovanje, izobraževanje in delo. Največji delež tega poslovanja predstavlja elektronsko nakupovanje, saj se je v zadnjih letih odprlo veliko »pika com podjetij«, ki ponujajo različne izdelke in storitve (Jerman-Blažič, 2001, str. 1293).
- končni kupci-končni kupci (C2C – consumer to consumer)
- javna in državna uprava-fizične osebe (G2C – government to consumer)
- javna in državna uprava-poslovni subjekti (G2B – government to business)
- administracija-fizične osebe (A2C – administration to consumer)
- administracija-poslovni subjekti (A2B – administration to business).

3.2. PREDNOSTI ELEKTRONSKEGA POSLOVANJA

Mnoge panoge ter prilagodljive in inovativne organizacije so z uvedbo elektronskega poslovanja v globalnem gospodarstvu doživele svoj razcvet. Zlasti močno je internet vplival na bančništvo in finančno posredništvo. Prednosti oziroma vzroki za hitro rast elektronskega poslovanja so:

- hitrejši dostop do trga in odprava krajevnih in časovnih omejitev,
- nove tržne priložnosti, prodaja novih izdelkov in storitev,
- lažje prilagajanje izdelkov in storitev potrošnikom zaradi interaktivnosti in osebnega trženja,
- lažje in cenejše trženje izdelkov in storitev,
- dostop do globalnega tržišča in s tem možnost globalnega poslovanja,
- nižji transakcijski stroški s povečanjem hitrosti transakcij in povezav med strankami,
- manjši stroški poslovanja in ogromen prihranek na času,
- zmanjšanje inventarja,
- krajši časi obračanja zalog,
- krajše dobavne poti,
- učinkovitejše poprodajne storitve,
- osredotočenje na ključne zmogljivosti podjetja, saj se neključni poslovni procesi

- lahko avtomatizirajo,
- z avtomatizacijo poslovnih procesov se zmanjšajo potrebe po kadrih.

Elektronsko poslovanje prinaša podjetjem celotno prisotnost, izboljšano konkurenčnost, krajšanje ali ukinjanje dobaviteljskih verig, zmanjšanje stroškov in nove poslovne priložnosti. Predvsem srednjim in manjšim podjetjem omogoča globalizacijo njihovega poslovanja in tako olajšuje poslovanje z oddaljenimi partnerji, kar bi v klasičnem poslovanju pomenilo prevelike stroške. Elektronsko poslovanje ponuja koristi tudi kupcem, in sicer celosten izbor, kakovostne storitve, hiter odziv na kupčeve potrebe, znižanje cen ter nove proizvode in storitve (Janežič, 2000, str. 588).

Prednosti interneta in elektronskega poslovanja so: odprtost, razširjenost, dostopnost in masovna uporaba v različnih okoljih. Vse te prednosti pa so z vidika varnosti velike slabosti (Gržanič, 2002, str. 63).

3.3. SLABOSTI ELEKTRONSKEGA POSLOVANJA

Za uporabnike in ponudnike storitev elektronskega poslovanja je najbolj moteča slabost pomanjkanje varnosti. Znani so primeri vdorov v omrežja, kraj podatkov in drugih zlorab, ki kot posledico puščajo slab ugled podjetja, izgubo zaupanja strank in poslovnih partnerjev ter finančne posledice. Potrebno je torej zagotoviti varnost vseh informacij na internetu, kar pomeni, da se ohranja (Ključevšek, 2003, str. 216):

- zaupnost (informacija mora biti dostopna le osebam, ki so do tega upravičene in pooblašene),
- celovitost (informacija mora biti točna, popolna in verodostojna) in
- razpoložljivost informacij (informacija mora biti vsem pooblaščenim osebam na voljo kadarkoli želijo).

Druga slabost, ki jo prinaša elektronsko poslovanje so izpadi omrežja zaradi preobremenitve ali virusov na internetnem omrežju.

Pomembne težave elektronskega poslovanja so pomanjkanje pravne zaščite ter pomanjkanje razumevanja elektronskega poslovanja in zaupanja elektronskemu poslovanju. Vzroki za nezaupanje so (Pucihar, 1999, str. 10):

- nezadostna varnost podatkov,
- nezadostna zasebnost osebnih podatkov,
- nezadostna zasebnost transakcij,
- nezadostna varnost finančnih podatkov.

Pomanjkanje zaupanja se odraža predvsem pri potrošnikih oziroma pri nakupovanju na spletnih straneh. Kljub ugodnosti in enostavnosti spletnega nakupovanja le-to še ni množično

razširjeno ravno zaradi bojazni zlorab na primer plačilnih kartic ali drugih podatkov, ki jih uporabniki vpišejo pri nakupu. Dobro si je torej omisliti plačilno kartico zgolj za spletno nakupovanje, po možnosti tudi račun, ki se ga napolni po potrebi in ne dovoljuje negativnega stanja (debetna kartica) (Župan, 2002, str. 24).

K večji zaščiti in varnosti elektronskega poslovanja lahko pripomoremo tako, da (Gržanič, 2002, str. 64):

- pred uvedbo elektronskega poslovanja poskrbimo za: varnostno politiko, strategijo, metodologijo, navodila, šolanje in izobraževanje uporabnikov;
- uporabljamo ustrezne standarde, zakonske predpise (v Sloveniji: Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu) in pravne akte;
- poskrbimo za tehnične vidike varnosti.

Smer razvoja za povečanje varnosti in zaščite elektronskega poslovanja gre v smeri naslednjih področij (Kovačič, 1998, str. 19, 20):

- enkripcija – tehnika šifriranja podatkov oziroma zaščite z varnostno kodo. To je postopek, s katerim zaščitimo vsebino sporočila pred vpogledi in spreminjanji s strani neavtoriziranih oseb. Stopnja zaščite je odvisna predvsem od velikosti šifrnega ključa (merjeno v bitih). Daljši je ključ, težje je zlomiti zaščito in prebrati vsebino sporočila. Bistvena je razlika med 40- in 128-bitno zaščito. 128-bitna zaščita pomeni, da je med prenosom sporočilo šifrirano z enim od 2^{128} različnih možnih ključev (O zaščiti s 128-bitnim ključem, 2002);
- elektronski oziroma digitalni podpis, s katerim je zagotovljena identiteta podpisnika in nespremenjenost sporočila v času prenosa podatkov;
- digitalno potrdilo, ki nadomešča osebni dokument in hkrati vsebuje tudi javni ključ imetnika, podatke o izdajatelju digitalnega potrdila in obdobje veljavnosti digitalnega potrdila. Digitalno potrdilo predstavlja elektronsko potrditev zaupanja vredne »tretje strani« o pristnosti poslanih podatkov.

Varnost predstavlja kontinuiran proces, ki mora tekoče spremljati nove tehnologije, standarde in dogajanja v okolici ter se nenehno prilagajati (Gržanič, 2002, str. 65).

Zakonska ureditev elektronskega poslovanja zagotavlja varno pravno okolje, zato je bil tudi v Sloveniji leta 2000 sprejet Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu, ki ureja naslednja področja (ZEPEP, 2000; ZEPEPa, 2004):

- elektronsko poslovanje, uporabo podatkov v elektronski obliki in uporabo elektronskega podpisa v pravnem prometu;
- veljavnost in dokazano vrednost elektronskih sporočil;
- uporabo elektronskega podpisa in delovanje overiteljev, ki so nujen pogoj za uporabo elektronskih podpisov;
- prekrške in kazni.

Za dejanja v elektronskem poslovanju, ki kršijo zakone (na primer: nepooblaščen vdor v tuji računalnik, nelegalno kopiranje programov), se lahko sprožijo kazenskoopravni ukrepi. Za dejanja, pri katerih se kršijo splošna načela, je posledica lahko izločitev uporabnika iz interneta, za najtežja dejanja pa je zagrožena zaporna kazen. Nekaj osnovnih dejanj, ki so opredeljena kot neetična (Žerjal, 2001, str. 24):

- kršenje zasebnosti uporabnikov,
- uporaba omrežja za zlorabe,
- kršenje pravic intelektualne lastnine,
- kršenje celovitosti računalniških sistemov, povezanih v omrežje.

3.4. OBSEG ELEKTRONSKEGA POSLOVANJA

Standardizirane oblike elektronske izmenjave dokumentov so potekale že prek zasebnih omrežij, vendar je šele z internetom elektronsko poslovanje pokazalo svoj domet. Poslovne transakcije na vseh področjih se postopno prenašajo iz papirnih v elektronske oblike. Obseg in dinamika tega prehoda se dogaja zelo hitro, zato je njegovo spremljanje težavno. Število računalnikov in internetnih priključkov strmo narašča, zato je natančno spremljanje težavno (Vehovar, 1999, str. 29).

V obdobju od leta 1993 do 2001 je število računalnikov na 100 prebivalcev v vseh državah Evropske unije naraščalo (glej Slika B1 v prilogi B, str. 3); najbolj strmo je število računalnikov naraščalo na Švedskem. Tudi v vseh »novo priključenih« (01.05.2004) članicah Evropske unije je število računalnikov naraščalo, vendar je bilo izhodišče leta 1993 veliko nižje kot v »starih« članicah Evropske unije, hkrati pa je bila rast v proučevanem obdobju počasnejša v »novo priključenih« članicah, tako da se je razlika v številu računalnikov le povečala. Slovenija je od »novo priključenih« članic v najboljšem položaju glede števila računalnikov, saj je približno na ravni Francije in Avstrije.

Ravno povečevanje števila računalnikov kot oblike za dostop na internet je pomemben dejavnik v sklopu uresničevanja prvega cilja eEvrope, in sicer pospešeno postavljanje temeljev informacijske družbe. Drugi glavni cilji eEvrope so: cenejši, hitrejši in varnejši dostop do interneta, investiranje v ljudi ter njihove spretnosti in znanja, spodbujanje rabe interneta in elektronskega poslovanja. V projektu eEvropa je navedeno tudi, kaj, kako in kdaj mora posamezna država narediti za povečanje e-ekonomije. Akcijski program eEvropa je program, ki je bil leta 2000 izdelan za pospeševanje in merjenje elektronskega poslovanja; razširjena različica tega akcijskega programa za »novo priključene« članice pa se imenuje eEvropa+ (Temeljni indikatorji eEvrope+, 2004).

Število uporabnikov interneta je v obdobju od 1995 do 2002 naraščalo v vseh državah (glej Slika B2 v prilogi B, str. 4), najhitreje pa na Švedskem, Nizozemskem in Finskem. »Novo priključene« članice Evropske unije so v zaostanku. V Sloveniji je bila rast od leta 1995 do

2000 počasna, v letih 2001 in 2002 pa je število uporabnikov interneta v Sloveniji zelo naraslo, tako da je Slovenija prehitela tudi nekatere »stare« članice Evropske unije.

Tabela 3: Delež internetnih uporabnikov, ki kupujejo blago in storitve preko interneta v letu 2002

Država	Kako pogosto uporabniki interneta kupujejo blago in storitve preko interneta?				
	Pogosto	Občasno	Včasih	Nikoli več	Nikoli
Avstrija	3	17	13	2	65
Belgija	4	8	12	1	75
Danska	4	17	19	1	59
Finska	2	9	24	1	63
Francija	4	16	13	1	65
Grčija	1	4	6	1	87
Irska	4	20	18	1	58
Italija	2	8	5	0	84
Luksemburg	8	20	14	1	57
Nemčija	5	23	24	1	47
Nizozemska	4	16	16	2	62
Portugalska	3	10	8	1	79
Španija	1	10	8	1	80
Švedska	5	16	23	1	54
Velika Britanija	10	29	14	1	44
povprečje EU-15	5	18	15	1	60

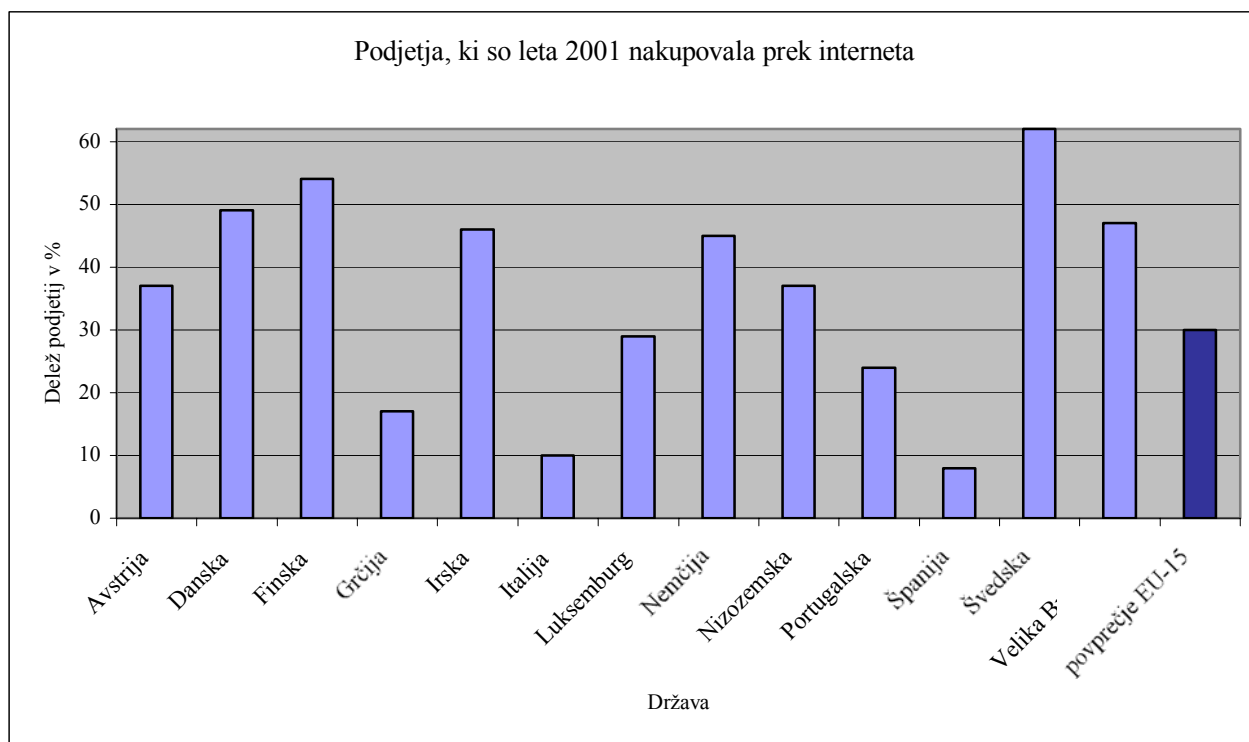
Vir: Information society statistics, 2003.

Iz tabele 3 je razvidno, da elektronsko nakupovanje v »starih« članicah Evropske unije še ni množično razširjeno. Povprečno je v 15 državah Evropske unije še vedno 60% takih uporabnikov interneta, ki še nikoli niso nakupovali prek spleta. Slabe izkušnje z nakupovanjem ima povprečno 1% uporabnikov, ki takega načina ne bodo več uporabljali. Največ pa je občasnih »elektronskih nakupovalcev«.

V Sloveniji je bilo decembra 2002 po anketi RIS (Raba interneta v Sloveniji) 83% takih uporabnikov interneta, ki nikoli ne nakupujejo izdelkov in storitev prek interneta. 12% uporabnikov interneta je elektronsko nakupovalo v zadnjih 12 mesecih, 5% pa jih je že opravilo e-nakup pred 12 meseci. Primerjava s prejšnjimi raziskavami kaže, da je delež elektronskih nakupovalcev med uporabniki interneta dokaj stabilen in se giblje med 10 in 15%. Med vsemi e-nakupovalci sta dve tretjini e-nakupovalcev nakupovali pri slovenskih podjetjih, tretjina e-nakupovalcev pa pri podjetjih na tujih spletnih straneh. Slaba petina e-nakupovalcev je nakupovala v državah znotraj EU, v ZDA ali Kanadi pa slaba desetina. E-potrošnja mesečnih uporabnikov interneta v letu 2002 je bila približno 4 milijarde in se je v primerjavi z letom 2001 podvojila. V grobem torej znaša 0,2% končne potrošnje. Potrošnike

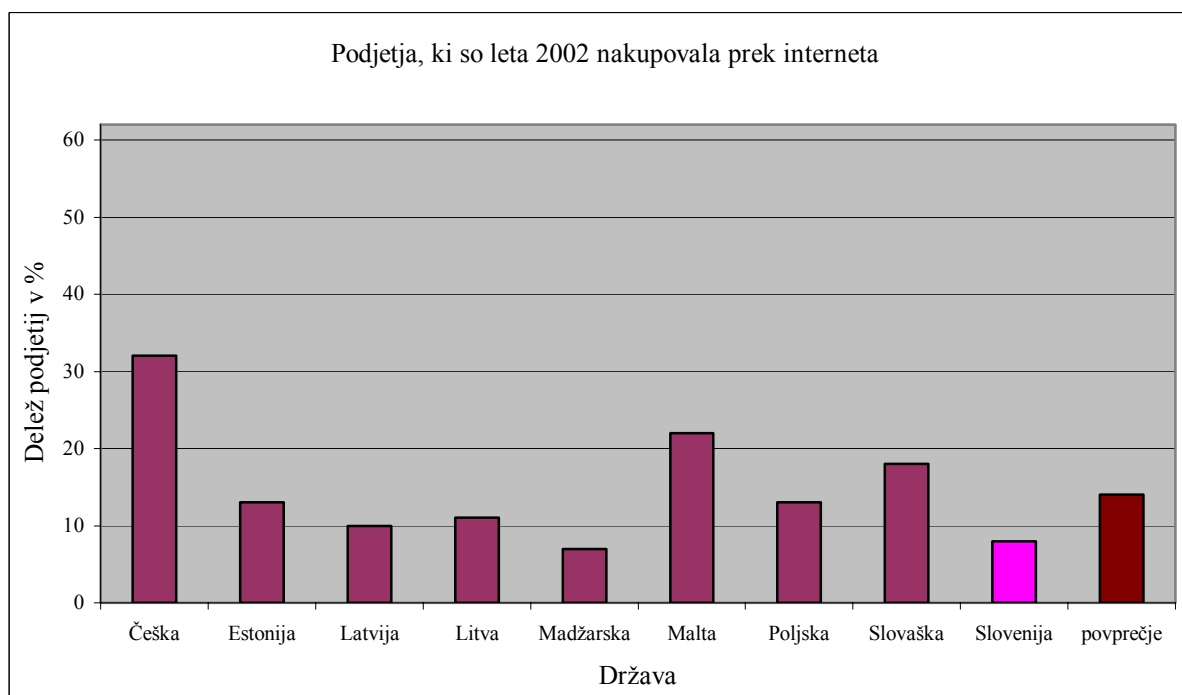
pri elektronskem nakupovanju najbolj odbijajo: zavajajoče oglaševanje, prepozna dostava in problemi pri navigaciji na spletnih straneh (Gospodinjstva: E-nakupovanje, 2002).

Slika 1: Podjetja iz »starih« držav članic EU, ki so nakupovala prek interneta v letu 2001

Vir: Information society statistics, 2003.

Slika 2: Podjetja iz »novo priključenih« držav članic EU, ki so nakupovala prek interneta v letu 2002

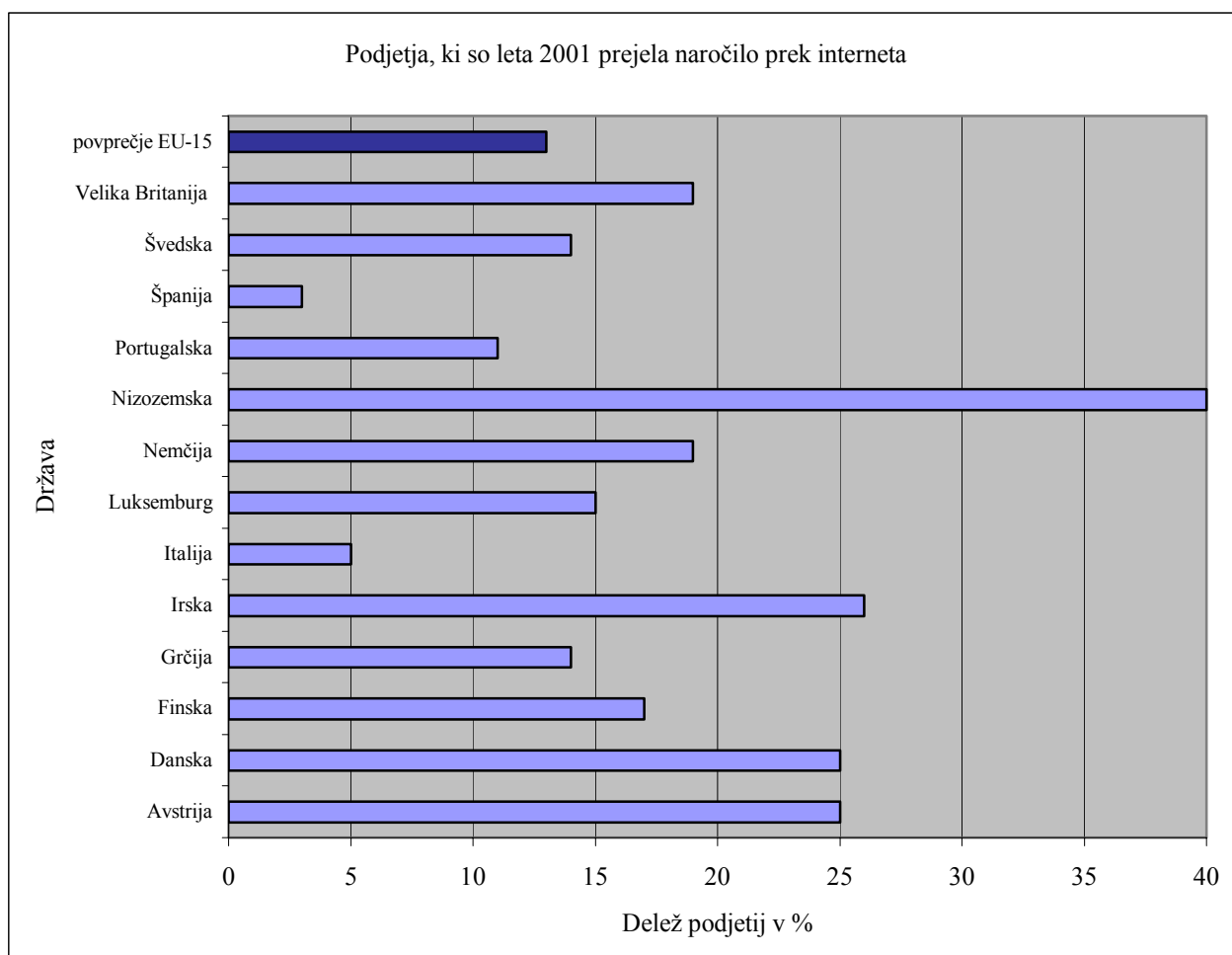

Vir: eEurope+ Final Progress Report, 2004.

30% podjetij v EU-15 oziroma tri od vsakih desetih podjetij so uporabila elektronsko poslovanje za nakup (gre za relacijo B2B) vsaj nekaterih produktov, potrebnih za svojo dejavnost. Seveda pa posamezne države močno odstopajo od tega povprečja; od najmanjšega odstotka podjetij, ki elektronsko nakupujejo v Španiji in Italiji do najvišjega odstotka na Švedskem in Finskem.

Povprečen delež podjetij, ki so elektronsko nakupovala (14%), v »novo pridruženih« članicah EU je več kot za polovico nižji kot povprečen delež podjetij v »starih« članicah, čeprav so tu zajeti podatki iz leta 2002. Tudi tu so velike razlike med državami; Češka je že presegla povprečje EU-15, Madžarska in Slovenija pa močno zaostajata.

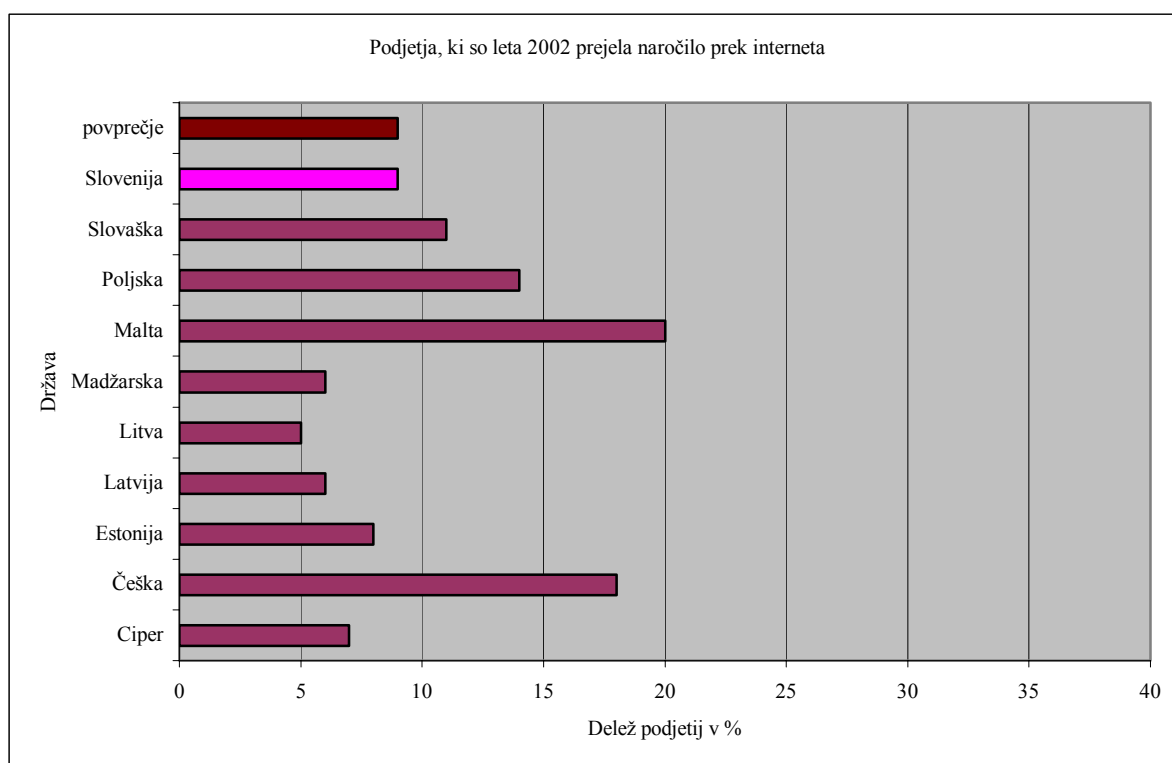
Slika 3: Podjetja iz »starih« držav članic EU, ki so prejela naročilo prek interneta v letu 2001

Vir: Information society statistics, 2003.

Pri naročilih prejetih prek interneta gre za trga B2B in B2C. Iz slik 1 in 3 lahko sklepamo, da so podjetja v »starih« članicah EU veliko bolj aktivna pri kupovanju kot pa pri prodaji prek interneta. Večja podjetja imajo nekoliko večji odstotek prejetih naročil prek interneta (17%); največ naročil prek interneta je v sektorju turizma, kjer je bilo kar 49% takih podjetij, ki so prejela naročilo prek interneta (Information society statistics, 2003, str. 65).

Slika 4: Podjetja iz »novo priključenih« držav članic EU, ki so prejela naročilo prek interneta v letu 2002

Vir: eEurope+ Final Progress Report, 2004.

Povprečje podjetij v »novo priključenih« članicah EU, ki so v letu 2002 prejela naročilo prek interneta je enako deležu slovenskih podjetij (9%). Obstaja povezava med številom podjetij, ki imajo spletno stran in med številom podjetij, ki so prejela naročilo prek interneta. Na splošno velja, da vsako četrto podjetje, ki ima spletno stran dobi naročilo prek interneta (eEurope+ Final Progress Report, 2004, str. 30).

3.5. PRAVNE UREDITVE ELEKTRONSKEGA POSLOVANJA V EVROPSKI UNIJI IN V SLOVENIJI

Po mnenju Evropske komisije je elektronsko poslovanje katerakoli oblika poslovanja, pri katerem stranke delujejo elektronsko, namesto da bi delovale fizično oziroma bi bile v neposrednem fizičnem stiku (Jerman-Blažič, 2001, str. 1290).

Pri podpiranju in uveljavljanju elektronskega poslovanja na podjetniškem in upravnem področju mora Evropa opraviti naslednje naloge (Kovačič, 1998, str. 33):

- ponovno pregledati obstoječo zakonodajo in predpise, ki v večini primerov temeljijo na »papirnem poslovanju«,
- zagotoviti varnost in zaščito poslovanja ter tajnost poslovnih transakcij,

- poenotiti in standardizirati tehnološke rešitve ter omogočiti svetovno povezovanje organizacij,
- oblikovati pravno ureditev z zakoni in predpisi, ki naj zagotavljajo ustrezno stopnjo zaupanja na področju elektronskega poslovanja.

Evropska komisija je področje pravne ureditve elektronskega poslovanja začela s predlogom za sprejem direktive leta 1997. Končno besedilo direktive je bilo sprejeto leta 2000. Želela je slediti drugim mednarodnim organizacijam (WTO, WIPO, UNCITRAL, OECD), ki so se že spopadle s pravnimi vprašanji elektronskega poslovanja. Evropska komisija je v predlogu direktive predvidela pravno ureditev petih ključnih vprašanj, ki naj skupaj zagotavljajo prost pretok elektronskih storitev (e-storitev) (Ilešič, Perenič, 2001, str. 1299-1303):

- sedež ustanovitve ponudnikov e-storitev

Kriterij opravljanja gospodarske dejavnosti ima prednost pred formalnim sedežem podjetja ali tehnološko določenim kriterijem (kraj strežnika). Če je na primer ponudnik e-storitev registriran v več državah članicah, je pristojna tista, kjer je središče gospodarske aktivnosti.

- tržna komunikacijska sporočila

Direktiva določa, kaj se šteje za komercialno sporočilo ter predvideva ukrepe držav članic proti nezaželenim komercialnim sporočilom oziroma »spam« sporočilom.

- elektronsko sklepanje pogodb

Direktiva nalaga državam članicam, da v svojem pravnem sistemu dovolijo sklepanje pogodb s pomočjo elektronskih sredstev, za lažjo uresničitev le-tega naj tudi elektronski podpis izenačijo z navadnim. Države lahko uporabo direktive izključijo za pogodbe, ki se nanašajo na pridobitev ali prenos pravic na nepremičninah, za poroštvene pogodbe in pogodbe iz družinskega dednega prava. Velja načelo, da je pogodba sklenjena, ko prejemnik od ponudnika storitev prejme (v elektronski obliki) potrdilo o prejemu prejemnikovega sprejema ponudbe in prejem takega potrdila tudi sam potrdi.

- odgovornost posrednih ponudnikov storitev

Če posrednik pri ponujanju e-storitev ne igra nobene aktivne vloge (ne prenaša informacij na strežnik, ne izbira prejemnika prenosa, ne izbira ali spreminja podatkov) ali ne pozna dejstev, iz katerih bi bilo očitno, da gre za nelegalno elektronsko vsebino, je njegova odgovornost izključena.

- reševanje sporov

Potrebna je ureditev mehanizmov za poravnavo s pomočjo elektronskih sredstev ter hitro sprejemanje ukrepov, s katerimi lahko države članice ustavijo kršitve in preprečijo nastanek nadaljnje škode.

Pravno ureditev e-poslovanja v Republiki Sloveniji določa ZEPEP (Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu, 2000). Bistveni elementi ZEPEP so (Ilešič, Perenič, 2001, str. 1303-1306):

- elektronska oblika

- elektronska oblika

Elektronska oblika je enakovredna pisni, če so podatki v elektronski obliki dosegljivi tudi po poteku daljšega obdobja od njihovega zapisa (zagotovljena varnost) in če so podatki primerni tudi za kasnejšo uporabo (tehnično in programsko primerni podatki). Če so ti pogoji izpolnjeni, veljajo za elektronsko obliko enaka pravila obligacijskega prava kot pri klasični pisni obliki. ZEPEP določa, da se podatki v elektronski obliki, če so pravilno shranjeni, lahko štejejo za izvornik (ne ločuje se med izvornikom in kopijami).

- elektronsko sporočanje

Zakon ločuje med več enakimi sporočili, ki jih štejemo kot več sporočil, in podvojenimi sporočili, ki so se podvojila zaradi napake v tehnologiji in jih zato štejemo kot eno sporočilo. Tako kot pri klasičnem pošiljanju lahko v elektronskem pošiljanju zahtevamo potrditev prejema določenega sporočila; zato zakon ureja načine potrjevanja prejema.

- elektronski podpis

- podpis, potrdilo, overitelj

Zakon določa, da se elektronski podpis oblikuje s pomočjo sredstva za elektronsko podpisovanje (programska in strojna oprema) in podatkov za elektronsko podpisovanje (šifrirni ključ) ter preverja s sredstvom in podatki za preverjanje elektronskega podpisa. Pri elektronskem poslovanju, kjer stranki še nista sodelovali in se ne poznata, je potrebno še sodelovanje tretje osebe, ki z izdajo potrdila pomaga pri preverjanju elektronskega podpisa. Overitelj za svoje poslovanje ne potrebuje posebnih dovoljenj, ampak se je le zavezan javiti pristojnemu ministrstvu; seveda pa so overitelji kontrolirani s strani Ministrstva za informacijsko družbo in Agencije za telekomunikacije.

- varen elektronski podpis in kvalificirano potrdilo

Varen elektronski podpis je elektronski podpis, ki je izključno povezan s podpisnikom in je iz njega mogoče zanesljivo ugotoviti podpisnika ter je tehnološko tako zasnovan, da je povezan s podatki, na katere se nanaša. Elektronski podpis je enakovreden pisnemu šele, ko je poleg zgoraj naštetega overjen s kvalificiranim potrdilom.

Pravo elektronskega poslovanja posega poleg omenjenega zakona še na določbe v zakonodaji z drugih področij, na primer v določbe obligacijskega in potrošniškega prava (Ilešič, Perenič, 2001, str. 1306).

4. ELEKTRONSKO POSLOVANJE Z JAVNO IN DRŽAVNO UPRAVO

Javna uprava je širši pojem kot državna uprava, saj poleg državne uprave (ministrstva in vladne službe) obsega še Državni zbor, Državni svet, Predsednika RS, Vlado RS, obrambni sistem, pravosodni sistem, varuha človekovih pravic, računsko sodišče, centralno banko (Banko Slovenije) in lokalno samoupravo.

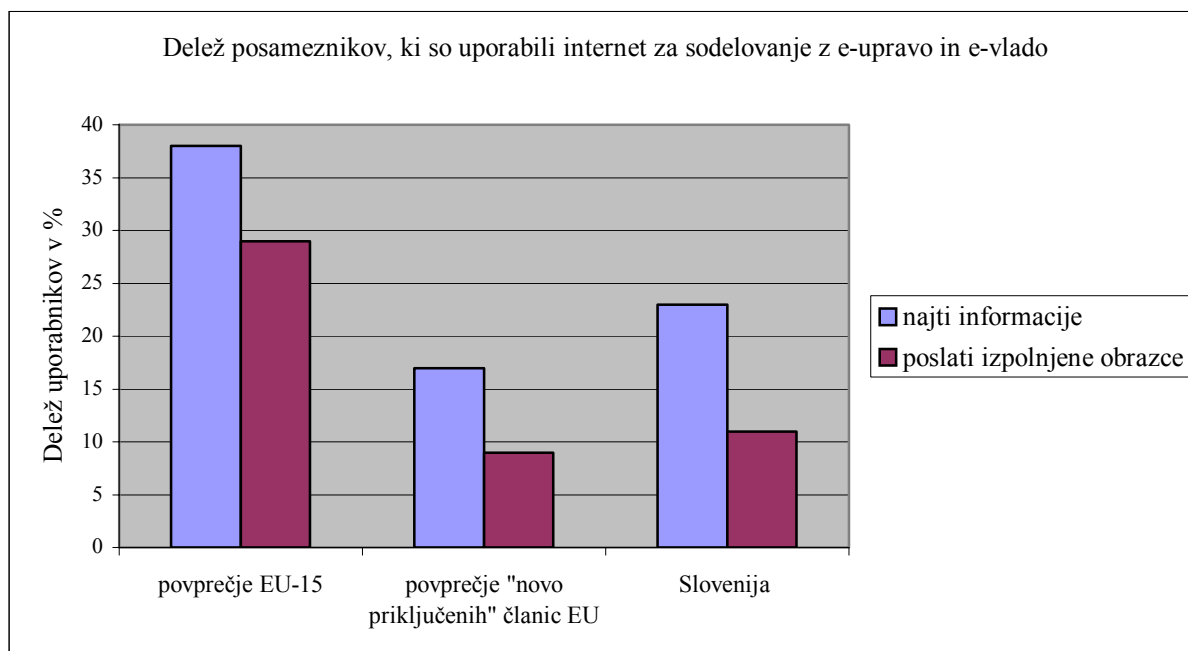
Elektronsko poslovanje z javno in državno upravo je eno najzahtevnejših področij, zato se je začelo razvijati šele v zadnjem času. Ta način elektronskega poslovanja zahteva lokalni dostop do storitev vsem državljanom. Namen elektronskega poslovanja javne in državne uprave je (Silič, 2001, str. 156):

- zagotoviti enostaven, hiter, kakovosten in poceni dostop do informacij in storitev javne in državne uprave s pomočjo sodobne informacijsko-telekomunikacijske tehnologije ter približati storitve javne in državne uprave državljanom;
- omogočiti informacije in storitve na takšen način, da državljanom v postopkih ne bo potrebno priskrbeti podatkov, ki so jih v neki življenjski situaciji že podali;
- skrajšati odzivne čase na zahteve državljanov po storitvah javne in državne uprave;
- omogočiti dostop do vseh javnih podatkov in do tistih, ki bodo dostopni le pooblaščenim osebam oziroma osebam, na katere se nanašajo;
- racionalizirati poslovanje javne in državne uprave in doseči kakovostnejše sodelovanje med javno in državno upravo ter uporabniki;
- vzpodbujati vse vidike elektronskega poslovanja in možnosti dostopa do informacij in storitev javne in državne uprave ter s tem višati življenjski standard;
- odpreti informacijske vire javne in državne uprave v svetovna omrežja;
- pospešiti prehod v informacijsko družbo;
- vzpostaviti elektronsko demokracijo.

Obseg elektronskega poslovanja z javno in državno upravo narašča pri sodelovanju z državljanom in pri sodelovanju s podjetji. Razvija se dvostranska interakcija; ne samo da državljanom in podjetja lahko dobivajo informacije na internetu, ampak lahko tudi pošiljajo svoje izpolnjene obrazce, prošnje za dokumente ali vprašanja.

Na sliki 5 vidimo obseg sodelovanja državljanov z e-upravo in e-vlado. Slovenija je pri iskanju informacij in pri pošiljanju izpolnjenih obrazcev prek interneta med povprečjem EU-15 in povprečjem »novo priključenih« državam članic EU. Napredek je viden tudi pri sodelovanju podjetij z e-upravo in e-vlado; največ sodelovanja je na področju DDV napovedi (leta 2002 v Sloveniji 9%) in DDV notifikacije (leta 2002 v Sloveniji 6%), napovedi davka na dobiček (leta 2002 v Sloveniji 14%) in notifikacije davka na dobiček ter socialnih dajatev za zaposlene (leta 2002 v Sloveniji 8%) prek interneta (eEurope+ Final Progress Report, 2004, str. 35, 36).

Slika 5: Delež posameznikov, ki so uporabili internet za sodelovanje z e-upravo in e-vlado v letu 2002

Vira: Information society statistics, 2003; eEurope+ Final Progress Report, 2004.

Bistvo uvedbe elektronskega poslovanja v javno in državno upravo je prehod od običajnega zamudnega načina ponudbe javnih in državnih storitev na okencu na mnogo hitrejšo poslovanje preko interneta (Silič, 2001, str. 156).

Uspešno uvajanje elektronskih storitev je eden glavnih ciljev sodobne e-uprave; uspeh uvajanja pa je v veliki meri odvisen tudi od zaupanja uporabnikov v e-storitve, varno e-poslovanje in zasebnost njihovih osebnih podatkov. Digitalni podpis je varnostni element, ki je pogosto prisoten pri e-storitvah, vendar ima nekaj pomanjkljivosti, ki jih lahko odpravimo z uporabo časovnega žiga. Časovni žig dodaja varni zapis časa in dodatne lastnosti, ki povečujejo stopnjo varnosti in zaupanja med uporabniki. Digitalni podpisi, časovni žigi, dobra infrastruktura in dobra pravna podlaga pomagajo k večji stopnji zaupanja uporabnikov, zato se s temi področji ukvarja tudi slovenska uprava (Dečman, Krisper, 2003, str. 189).

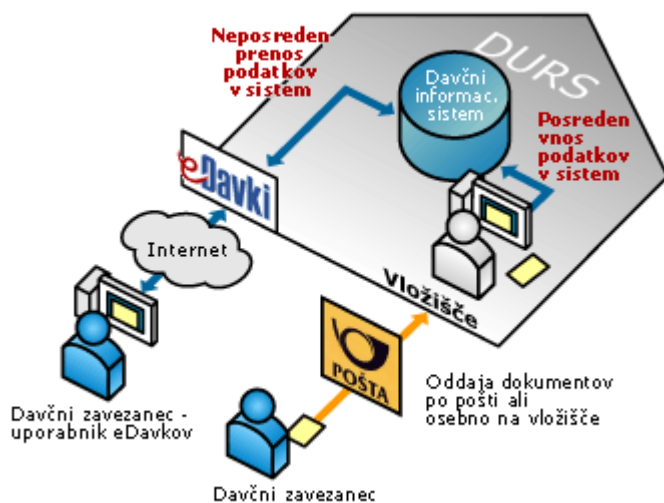
V Sloveniji je bil v namen elektronskega poslovanja z javno in državno upravo izoblikovan Enotni državni portal (<http://e-uprava.gov.si/e-uprava/>), ki je enotna vstopna točka javne in državne uprave. Združuje storitvene in informacijske portale. Preko informacijskih portalov so dostopni vsi javni podatki, na primer informacije na področju zakonodaje, davčnih zavezancev, prebivalstva, lastništva, informacije o postopkih, zaposlitvi, statističnih kazalcih in podobno. Storitveni portali pa poleg dostopa do informacij omogočajo tudi opravljanje storitev. Enotni državni portal omogoča tudi povezovanje informacijskih sistemov za potrebe aplikacij, ki uporabljajo podatke iz različnih baz podatkov.

4.1. ELEKTRONSKO DAVČNO POSLOVANJE

Na področju davčne uprave lahko govorimo vsaj o treh področjih elektronskega poslovanja: oddajanje davčnih napovedi, plačevanje davčnih obveznosti in svetovanje zavezancem (Klun, Dečman, 2002, str. 307).

eDavki so spletni servis za elektronsko davčno poslovanje davčnih zavezancev z Davčno upravo Republike Slovenije (DURS). So nekakšno elektronsko vložništvo za poslovanje davčnih zavezancev z davčno upravo.

Slika 6: eDavki v elektronskem davčnem poslovanju

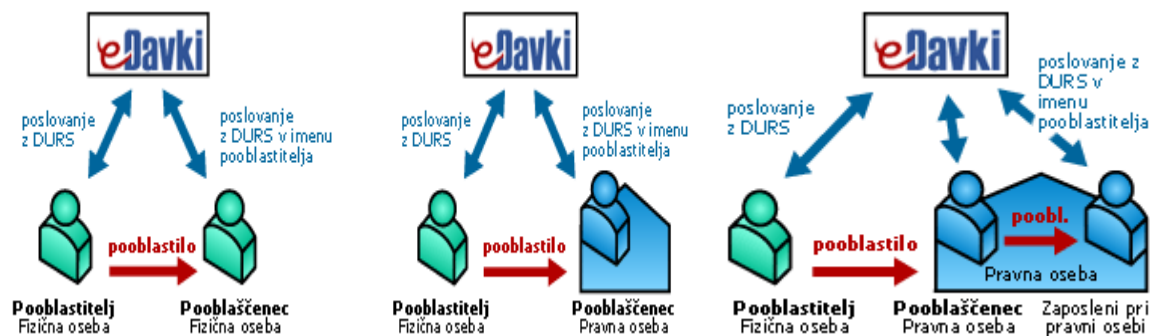

Vir: Prednosti elektronskega davčnega poslovanja, 2004.

Prednosti elektronskega davčnega poslovanja prek spletnega portala eDavki za fizične osebe so (eDavki za fizične osebe, 2004):

- dostopnost na spletni portal 24 ur na dan, 365 dni v letu,
- informacije o novostih v poslovanju na osebni portalu,
- predizpolnjevanje obrazcev s podatki, ki so že v podatkovni zbirki davčne uprave,
- možnost prenosa pooblastil na tretjo osebo za opravljanje davčnih poslov preko eDavkov,
- davčno poslovanje brez časovnega zamika poštnega pošiljanja ne glede na geografski položaj,
- uporaba razširjenih digitalnih potrdil overiteljev, s katerimi ima Davčna uprava RS sklenjen sporazum.

Slika 7: Fizične osebe in pooblaščenje v eDavkih:

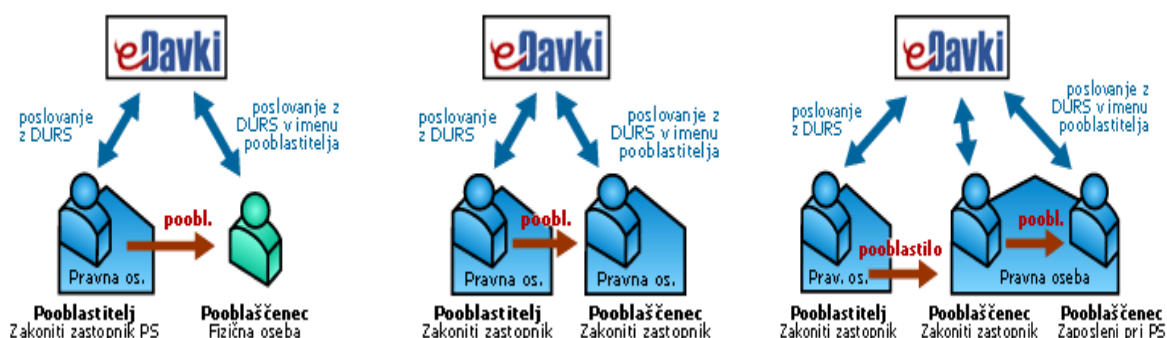

Vir: Pooblaščenje v eDavkih za fizične osebe, 2004

Prednosti pravnih oseb in fizičnih oseb, ki opravljajo dejavnost, pri elektronskem davčnem poslovanju (eDavki za pravne osebe in fizične osebe, ki opravljajo dejavnost, 2004):

- davčni zavezanca lahko v eDavkih shranjujejo nedokončane obrazce,
- pregledovanje arhiva oddanih dokumentov,
- prenosljivo digitalno potrdilo,
- hkratni dostop do dokumentov neodvisno od lokacije,
- pooblaščenje fizičnih ali pravnih oseb za poslovanje preko eDavkov v imenu davčnega zavezanca (samostojno urejanje ali urejanje preko uradne osebe davčnega urada).

Slika 8: Pravne osebe in njihovi pooblaščenec v eDavkih

Vir: Pooblaščenje v eDavkih za pravne osebe in fizične osebe z dejavnostjo, 2004

Davčno elektronsko poslovanje je zelo občutljivo. Zanesljiva politika varovanja zasebnosti davčnega zavezanca in podatkov je zato ena temeljnih načel elektronskega načina poslovanja. Potrebno pa je zagotoviti tudi varno poslovanje z uporabo najsodobnejše tehnologije, zakonskimi določbami in uporabnikovo osebno odgovornostjo. V zaprti del sistema eDavki je tako možno vstopiti le z naslednjimi veljavnimi kvalificiranimi digitalnimi potrdili (Pridobitev digitalnega potrdila, 2004):

- SIGEN-CA in SIGOV-CA, overitelja Centra Vlade RS za informatiko,
- AC NLB, overitelja Nove Ljubljanske banke d.d.,
- POŠTArCA, overitelja Pošte Slovenije d.o.o.,
- HALCOM CA, overitelja Halcom Informatika.

Fizične osebe prek eDavkov lahko oddajo napoved za odmero dohodnine. Pravne osebe oziroma davčni zavezanci za DDV lahko prek eDavkov oddajo DDV-O obrazec, kvartalna poročila o dobavah in storitvah davčnim zavezancem znotraj EU, vlogo za priznanje statusa izvoznika, vlogo za izdajanje in prejemanje računov v elektronski obliki ter vložijo elektronski zahtevek za preverjanje identifikacijske številke za DDV kupcev v drugih državah članicah EU. Podjetja oziroma davčni zavezanci iz držav, ki niso članice EU, pa se lahko registrirajo za DDV na eStoritve (Nove storitve v produkciji sistema eDavki, 2004).

Kmalu bo možno prek interneta oddajati tudi posebne davčne obračune za DDV na e-storitve, REK obrazce, plačilne liste in davčne obračune zasebnikov (Davčne napovedi po internetu, 2004, str. 28).

5. OBDAVČENJE ELEKTRONSKEGA TRGOVANJA

Elektronsko trgovanje je povzročilo nove izzive na raznih področjih, tudi na davčnem. Države morajo v teh spremenjenih pogojih zbirati davčne prihodke, ne da bi pri tem izkrivljale konkurenco. Prva možna rešitev je, da elektronskega trgovanja ne bi obdavčili, vendar bi tako države izgubile del javno-finančnih prihodkov. Druga možna rešitev je uvedba novih davkov za elektronsko trgovanje, kar bi oviralo razvoj elektronskega trgovanja. Torej nobena od teh skrajnih rešitev za države ni sprejemljiva (Petauer, 2002, str. 11).

Obseg elektronskega trgovanja s strani posameznikov in s strani podjetij sem prikazala v 3.4. poglavju. Vidimo lahko, da je nakupovanje preko interneta pogostejše v »starih« članicah EU, vendar se temu približujejo tudi »novo priključene« članice EU, saj se jim izboljšujejo tudi temeljni pogoji za elektronsko trgovanje (število računalnikov in dostopov do interneta). Povprečno je v Evropski uniji elektronsko nakupovalo že 38% posameznikov, v Sloveniji pa 17%. Tudi podjetja so že elektronsko nakupovala in sprejemala naročila. Odstotek prometa s pomočjo elektronskega trgovanja v celotnem prometu podjetij je v povprečju EU-15 leta 2002 znašal 1%, leta 2003 pa 1,3%; v letu 2003 je bil najvišji delež na Irskem kar 10%, najnižji pa v Italiji in Španiji 0,3% (merjen je promet prek interneta s strani podjetij, ki imajo več kot 10 zaposlenih). Zaenkrat je ta odstotek še relativno nizek, a vendar prepomemben, da bi se v celoti izognil obdavčenju (Percentage of enterprises' total turnover from e-commerce, 2004).

Obdavčenje elektronskega trgovanja je potrebno zaradi povečevanja obsega elektronskega trgovanja, da ne bi prišlo do izgube fiskalnih prihodkov pri davčnih upravah ter do neloyalne konkurence pri ponudnikih blaga in storitev. Obdavčenje elektronskega poslovanja naj ne bi zaviralo rasti tega sektorja. Navajajo se tudi argumenti proti obdavčenju elektronskega trgovanja, to so: prevelike davčne obremenitve pri cenovno elastičnih dobrinah, malo davčnih prihodkov s strani virtualnih dobrin ter nesubvencioniranje tega sektorja preko davčnega sistema (če država obdavči elektronsko trgovanje, ga ne spodbuja oziroma ga celo zavira) (Petauer, 2002, str. 20, 21).

Uporaba elektronskega poslovanja in trgovanja vodi v porast števila in obsega mednarodnih transakcij, zato je nujno iskati globalne rešitve davčne problematike, pri tem pa je pomembno sodelovanje vlad in gospodarstev. V primeru nesodelovanja lahko pride do dvojnega obdavčenja ali do neobdavčenja, do prekomerne obremenitve poslovanja ali do izogibanja davčnim obveznostim. Aktivnosti povezane z mednarodno ureditvijo obdavčitve elektronskega trgovanja so se začele leta 1997 s konferenco OECD v Turkuju; leta 1998 je sledila pomembna konferenca OECD v Ottawi, ki je postavila glavna načela in priporočila obdavčenja elektronskega trgovanja; sledile so še druge konference OECD, EU in ZDA (Petauer, 2002, str. 24, 25).

Na OECD konferenci v Ottawi oktobra leta 1998 so bila sprejeta naslednja načela za obdavčenje elektronskega trgovanja, ki so ista kot načela obdavčitve klasičnega trgovanja (Taxation and Electronic Commerce, 2001, str. 10):

- nevtralnost: obdavčitev mora biti nevtralna in uravnotežena med različnimi oblikami elektronskega trgovanja ter elektronskim trgovanjem in klasično trgovino, da ne pride do dvojnega obdavčenja ali neobdavčenja;
- ekonomičnost: administrativne stroške plačevanja in pobiranja davka je potrebno minimizirati;
- gotovost in preprostost: pravila obdavčenja morajo biti preprosta, jasna in razumljiva;
- učinkovitost in poštenost: možnost utaje in izogibanja davkom je potrebno minimizirati;
- prilagodljivost: davčni sistem mora biti sposoben prilagajanja razvoju tehnologije in trgovine.

Razlikovati moramo **2 obliki elektronskega trgovanja** (Kogels, 1999, str. 118):

- trgovanje s proizvodi, kjer gre oglaševanje, naročanje in celo plačevanje prek interneta, vendar so proizvodi dostavljeni na klasičen način (fizično) → »indirektno e-trgovanje«
- trgovanje s proizvodi, kjer gre oglaševanje, naročanje, plačevanje in dostavljanje prek interneta – proizvodi v digitalni obliki oziroma digitalizirani proizvodi in virtualni proizvodi → »direktno e-trgovanje«.

6. OBDAVČENJE ELEKTRONSKEGA TRGOVANJA Z DDV

Pojem elektronsko poslovanje (electronic business) je širši pojem od elektronskega trgovanja (electronic commerce), saj poleg elektronskih nakupov, prodaj in finančnih transakcij vključuje tudi transakcije dokumentov. Z davkom na dodano vrednost se obdavčuje le elektronsko trgovanje.

6.1. PREDLOGI OECD ZA OBDAVČENJE ELEKTRONSKEGA TRGOVANJA Z DDV

OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development – Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj se zavzema za čim višjo gospodarsko rast, čim višjo zaposlenost, povečevanje svetovne trgovine in življenjskega standarda. Ker je razvoj elektronskega trgovanja zastavil vladam v 1990-ih veliko vprašanj, so na konferenci OECD v Ottawi sprejeli osnovna načela za obdavčenje elektronskega trgovanja, ki so omenjena že v 5. poglavju. Ta načela je od leta 1998 v praktična vodila za mednarodno uporabo razvijal CFA – Committee on Fiscal Affairs (Komite za fiskalne zadeve). Na OECD konferencah, v TAGih (Technical Advisory Group) in pri upoštevanju priporočil so sodelovale države, ki so članice OECD, države, ki niso članice OECD ter predstavniki gospodarstva.

V okviru konference v Ottawi je bilo ustanovljenih pet delovnih skupin (TAG – Technical Advisory Group), ki se ukvarjajo z opredelitvijo vseh vrst prihodkov in licenčin v sklopu elektronskega trgovanja (Treaty Characterisation TAG), s poslovnimi dobički (Business Profit TAG), z davki na potrošnjo (The Consumption Tax TAG), s tehnologijo (Technology TAG) in s strokovnimi podatki (Professional Data Assessment TAG) (Taxation and Electronic Commerce, 2001, str. 13). Po letu 2001 so se TAGi spremenili, imamo le še tri TAGe oziroma delovne skupine, ki se ukvarjajo s poslovnimi dobički (Business Profit TAG), z davki na potrošnjo (The Consumption Tax TAG) ter s sodelovanjem, informacijami in dokumentacijo (Compliance, Information and Documentation TAG). Za tehnično pomoč TAGom je bil ustanovljen Technology Panel (Implementation of the Ottawa Taxation Framework Conditions, 2003, str. 17).

Osnovne okvirne usmeritve za obdavčenje elektronskega trgovanja z davki na potrošnjo so (Taxation and Electronic Commerce, 2001, str. 18, 19):

- v skladu s pravili za obdavčenje čezmejne potrošnje, mora biti potrošnja obdavčena v državi, kjer je tudi porabljena, pri čemer je potrebno doseči mednarodno soglasje o tem, kdaj se šteje, da je poraba nastopila v neki državi;
- za namen davkov na potrošnjo se dobava digitaliziranih proizvodov* šteje za promet storitev in ne promet blaga;
- kadar davčni zavezanci iz neke države prejmejo storitve od dobaviteljev izven te države, naj države proučijo možnost uporabe načela samoobdavčitve oziroma »reverse charge« (prejemnik blaga ali storitve ob prejemu računa obračuna DDV po stopnji, ki velja v državi njegovega sedeža, hkrati pa isti znesek upošteva kot vstopni davek), če uporaba le-tega pomeni zaščito pobiranja davčnih prihodkov in zagotovitev konkurenčnosti domačih dobaviteljev;

*Digitalizirani proizvodi so na primer: baze podatkov, software, glasba, fotografije, brošure, video, enciklopedije in druge knjige v digitalni obliki.

- države morajo zagotoviti tak uvoz fizičnih dobrin, ki ne bo oviral pobiranja davka in učinkovite dostave proizvodov potrošnikom.

Namen konferenc OECD je bil ustvariti okolje, v katerem bi elektronsko trgovanje lahko izkoristilo svoj potencial; dosežki glede davka na potrošnjo pa so (Implementation of the Ottawa Taxation Framework Conditions, 2003, str. 8):

- dogovor o kraju obdavčenja vključno z definicijo kraja potrošnje za B2B in B2C elektronsko trgovanje;
- priporočilo o statusu potrošnika in o pristojnosti zakonodaje s področja davka na potrošnjo (pristojna je država, kjer je kraj potrošnje);
- priporočeni pristopi k učinkoviti administraciji in pobiranju davkov;
- poenostavitev registracije za nerezidente;
- avtomatizacija pobiranja čezmejnih davkov.

Glavno vprašanje pri »e-davkih na potrošnjo« je določitev kraja potrošnje in kraja obdavčitve ter ustanovitev učinkovitih mehanizmov za pobiranje davkov.

Tabela 4: Kraj potrošnje in mehanizmi pobiranja davka na potrošnjo v B2B in B2C elektronskem trgovanju

	KRAJ POTROŠNJE	MEHANIZEM POBIRANJA DAVKA
B2B (business to business)	<i>kraj opravljanja dejavnosti prejemnika storitve</i>	<i>samoobdavčitev oz. »reverse charge«</i>
B2C (business to consumer)	<i>država stalnega prebivališča prejemnika storitev</i>	<i>poenostavljena registracija za ponudnike storitev iz tujine</i>

Vir: Petauer, 2002, str. 87-89.

Nadgradnja oziroma širitev priporočil in usmeritev glede davka na potrošnjo s konference v Ottawi obsega (Implementation of the Ottawa Taxation Framework Conditions, 2003, str. 19):

- potrditev statusa potrošnika in pristojnosti zakonodaje s področja davka na potrošnjo,
- analiza praga obdavčitve v smislu poenostavitve,
- pregled tehnoloških podpor za pobiranje davkov,
- razvoj mednarodnega administrativnega sodelovanja,
- možnosti in pobude za poenostavitev celotnega sistema.

CFA (Committee on Fiscal Affairs) se je zaradi širitve načel odločil, da začne izdajati serije publikacij za usmeritev pri obdavčevanju elektronskega trgovanja z davki na potrošnjo (»Consumption Tax Guidance Series«), ki bodo obravnavale administrativna in vsebinska vprašanja glede davka na potrošnjo (Implementation of the Ottawa Taxation Framework Conditions, 2003, str. 21):

- Prva publikacija je namenjena potrditvi statusa potrošnika in pristojnosti zakonodaje s področja davka na potrošnjo. Problem se pojavi, ker je elektronsko trgovanje

neopredmetena storitev in ponudnik ne pozna dejanske lokacije in statusa potrošnika (ali je davčni zavezanec ali ne). Ponudnik ne ve, ali je kupec registriran za DDV ali ne. Vodilo v publikaciji priporoča, naj status in morebitno registriranost za DDV kupec sam identificira, spremljajo pa naj se tudi informacije o plačilu, lokacija software-a, narava ponudbe in digitalni certifikati.

- Druga publikacija je namenjena obravnavanju problema o kraju potrošnje za B2B elektronsko trgovanje. Publikacija pravi, da je glavni kriterij za določanje kraja potrošnje kraj prejemnikove lokacije poslovne dejavnosti. Države lahko uporabijo drug kriterij, če pri uporabi priporočenega prihaja do izkrivljanja konkurence ali izogibanja davku. Problem nastane v primeru, ko ima prejemnik več lokacij poslovne dejavnosti, saj prejemnik lahko izbere tisto državo, ki ima nižje davke.
- Tretja publikacija komentira praktično uporabo kraja potrošnje za B2C elektronsko trgovanje in poenostavljenega sistema registracije za nerezidente. Publikacija raziskuje postopke registracije in davčne napovedi ter vodenje evidenc v primeru poenostavljene registracije pri mednarodnem B2C elektronskem trgovanju. Države, ki uvajajo tak sistem, uvajajo tudi elektronsko registracijo, elektronsko oddajanje davčnih napovedi in elektronsko evidenco.

Ostaja še precej nerešenih vprašanj glede davkov na potrošnjo pri elektronskem trgovanju (Implementation of the Ottawa Taxation Framework Conditions, 2003, str. 22-25):

- prag obdavčitve nerezidentov med državami še ni usklajen;
- uporaba tehnologije na način, da bi se poenostavil način pobiranja davka pri B2C elektronskem trgovanju z digitaliziranimi proizvodi (uporaba poenostavljene oblike registracije za nerezidente postane preveč zahtevna za ponudnike, če imajo kupce v več različnih državah);
- poenostavitev sistema davka na potrošnjo z uporabo razvijajoče tehnologije;
- odpravljanje povzročiteljev za dvojno obdavčenje (konfliktnost pri uporabi kraja potrošnje; konfliktnost definicij; konfliktnost pri določanju statusa potrošnika in davčnih pravil iz pristojne države ter različni davčni rezultati kot posledica; neenaka pravila pri ponudbi svežnjev).

6.2. OBDAVČENJE ELEKTRONSKEGA TRGOVANJA Z DDV V EU

EU je sodelovala na konferencah OECD in sprejela načela obdavčitve elektronskega trgovanja konference v Ottawi. V okviru konference v Ottawi so bili predlogi EU naslednji (Petauer, 2002, str. 28):

- ni potrebno uvesti novih davkov za elektronsko trgovanje,
- s stališča DDV je potrebno obravnavati dobavo proizvodov v digitalni obliki kot promet storitev,
- storitve, ki se koristijo v EU je tam potrebno obdavčiti; tiste, ki se porabijo izven EU pa ne smejo biti obremenjene z evropskimi davki,

- administrativne postopke je treba poenostaviti, stroške pa čim bolj zmanjšati,
- davčni sistem za elektronsko trgovanje mora biti uresničljiv.

Leta 2000 je Evropska komisija izdelala: predlog Smernice o obdavčenju elektronskega trgovanja, predlog spremembe Uredbe o administrativnem sodelovanju na področju posredne obdavčitve in predlog Smernice za ureditev elektronskega fakturiranja. S tem je želela odpraviti pomanjkljivosti obstoječih določil Šeste smernice pri obdavčenju DDV.

12. februarja 2002 je Evropska komisija sprejela spremenjen predlog Smernice o obdavčenju elektronskega trgovanja, dokončno je bila smernica sprejeta 7. maja 2002 in objavljena v Uradnem listu Evropske unije 15. maja 2002; države članice pa so morale svojo zakonodajo s smernico uskladiti do 1. januarja 2003. Najpomembnejše točke Smernice o obdavčenju elektronskega trgovanja (Directive 2002/38/EC) so:

- predmet obdavčitve po osnovni stopnji (obstaja problem pri proizvodih, kjer se pri klasičnem trgovanju uporablja znižana stopnja):
 - radijsko in televizijsko oddajanje;
 - elektronsko dobavljene storitve: kulturne, umetniške, športne, znanstvene, izobraževalne, zabavne storitve dobavljene na elektronski način; dobava in gostovanje spletnih strani; daljinsko vzdrževanje računalniških programov in opreme; dobava software-a in njegovo vzdrževanje; dobava slik, teksta in informacij ter omogočanje dostopa do baz podatkov; prenos glasbe, filmov, oddaj in iger; poučevanje na daljavo (Directive 2002/38/EC).

Predmet obdavčitve niso dobave proizvodov v fizični obliki, ampak le storitve dobavljene na elektronski način.

- kraj nastanka davčne obveznosti

Zaradi izkrivljanja konkurence v škodo podjetjem iz Evropske unije pri kraju obdavčitve sedeža podjetja, ki opravlja storitve, je sedaj kot kraj nastanka davčne obveznosti sedež podjetja kupca (B2B) oziroma stalno prebivališče kupca (B2C) (Petauer, 2002, str. 92, 93):

- če storitev opravlja podjetje s sedežem izven EU kupcu v EU, je kraj nastanka davčne obveznosti EU in nastane obveznost obračuna DDV;
- če storitve opravlja podjetje s sedežem v EU za kupca izven EU, je kraj nastanka davčne obveznosti kraj, kjer ima sedež ali stalno prebivališče kupec; na te transakcije se ne obračuna evropski DDV;
- če dobavitelj iz EU opravlja te storitve davčnemu zavezancu v drugi državi članici EU, je kraj nastanka davčne obveznosti država, v kateri ima kupec sedež;
- če dobavitelj iz EU opravlja storitev končnemu kupcu v EU, je nastanek davčne obveznosti kraj, kjer ima dobavitelj svoj sedež.

Velja poseben sistem obdavčenja z davkom na dodano vrednost za ponudnike elektronskih storitev izven EU («Special scheme for electronically supplied services»): Davčni zavezanec, ki nima sedeža v EU, se lahko registrira v eni od članic EU; obvezno pa se mora registrirati, če njegova letna vrednost dobav v EU presega 100.000 evrov. Četrtno mora oddajati davčne napovedi in posebej prikazati vrednost prodaje in davka na dodano vrednost po posameznih državah članicah in njihovih davčnih stopnjah. Plačilo svojih davčnih obveznosti opravi v eni državi članici v evrih, ta država pa potem ustrezne zneske davka prenakaže drugim državam članicam (Directive 2002/38/EC). Tak sistem skoraj izenači način izpolnjevanja davčnih obveznosti, ki jih imajo dobavitelji izven EU s tistimi, ki jih imajo dobavitelji s sedežem v državah članicah EU. Razlika je v tem, da dobavitelji iz tretjih držav zaračunajo DDV države kupca, dobavitelji iz EU pa zaračunajo DDV svoje države; razen če je dobavitelj iz države članice EU registriran v kupčevi državi, ravno tako kot dobavitelji iz tretjih držav, zaračuna DDV kupčeve države.

- registracija in administrativne obveznosti za dobavitelje iz tretjih držav (Petauer, 2002, str. 93):
 - davek pri dobavi davčnim zavezancem obračunajo zavezanci sami («reverse charge»); pri dobavah končnim potrošnikom pa je potrebna registracija dobaviteljev;
 - registrirati se ni potrebno tistim dobaviteljem, katerih letna vrednost dobav v EU znaša manj kot 100.000 evrov (predlagana je sprememba meje na 5.000 evrov, da ne bi prihajalo do davčnega planiranja);
 - možna je le ena država registracije (v praksi je to največkrat država, v kateri je bila opravljena prva dobava v okviru EU); dobavitelj tako izpolni vse svoje davčne obveznosti pri eni davčni upravi;
 - vse postopke v zvezi z registracijo in oddajo davčnih napovedi je mogoče opraviti na elektronski način;
 - davčne uprave zavezancem zagotavljajo podatke za ugotavljanje davčnega statusa njihovih kupcev (ali je davčni zavezanec ali ne), tako da bodo vedeli, ali je pri določeni transakciji potrebno obračunati davek.

European-ebusiness Tax Group ima na sprejeto Smernico o obdavčenju elektronskega trgovanja še vedno nekaj pripomb (Petauer, 2002, str. 95):

- jasnejša in bolj praktična opredelitev kraja potrošnje,
- jasnejši opis storitev, na katere se smernica nanaša,
- DDV identifikacijske številke zavezancev v EU naj bodo dostopne preko interneta zaradi lažjega preverjanja statusa kupca,
- omogočeno naj bo povračilo vstopnega DDV preko ene same identifikacijske točke,
- tudi podjetja s sedežem v EU naj bi smela koristiti shemo, ki predvideva opravljanje administrativnih obveznosti preko ene same identifikacijske točke, se pravi samo v eni državi članici, tako kot to v skladu s smernico velja za podjetja s sedežem izven EU.

Evropska komisija je predlagala tudi spremembo Uredbe o administrativnem sodelovanju na področju obdavčitve s posrednimi davki. To uredbo je bilo potrebno spremeniti, saj je potrjevala le veljavnost identifikacijske številke za DDV subjektom, ki so sodelovali pri prometu blaga in storitev znotraj EU. Sedaj pa uredba državam članicam EU nalaga posredovanje potrdil o veljavnosti kupčeve identifikacijske številke za DDV na elektronski način vsem osebam, ki ponujajo storitve (Raponi, 2000, str. 189).

Brez fakturiranja, kot pomembnega poslovnega dokumenta, mednarodno (in s tem tudi elektronsko) trgovanje ne bi bilo možno, zato je Evropska komisija predlagala tudi Smernico o fakturiranju v povezavi z DDV, ki jo je Ministrski svet EU potrdil 20. decembra 2001. Faktura je pomembna, saj je iz nje razvidno za kakšen promet gre, služi davčni upravi za kontrolo davčnega zavezanca, davčni zavezanec pa z njeno pomočjo dokazuje svojo pravico do odbitka vstopnega davka. Izdajanje faktur je obvezno za vsak opravljeni promet blaga ali storitev drugemu davčnemu zavezancu ali pravni osebi, ki ni davčni zavezanec. Račun lahko prodajalec izda sam ali ga v njegovem imenu izda tretja oseba, na primer »self billing« (namesto dobavitelja fakturo v njegovem imenu izda kupec) in »outsourcing« (račun za dobavitelja izda tretja oseba, ki ji je dobavitelj poveril izdajanje faktur, na primer računovodski servis). Pravila izdajanja faktur se med državami članicami razlikujejo, še bolj pa se razlikujejo elementi, ki jih morajo fakture vsebovati. Za namene DDV zadoščajo naslednji elementi: datum izdaje; zaporedna številka; DDV številka dobavitelja in kupca; naziv in naslov dobavitelja in kupca; opis blaga oziroma storitev; količina blaga; kraj in datum dobave blaga oziroma storitev; znesek, ločeno po stopnjah DDV; stopnje DDV; znesek DDV; skupni znesek fakture; sklicevanje na člen smernice, če gre za oproščen promet ali promet po posebni uredbi. Fakture se lahko izdajajo v katerikoli valuti, s tem da mora biti iz njih izhajajoč znesek davčne obveznosti preračunan v nacionalno valuto. Fakture se lahko izdajajo v papirnati ali elektronski obliki. Elektronske fakture se lahko izdajajo, če se kupca vnaprej opozori. Pri elektronskih fakturah mora biti pristnost izvora in vsebine elektronske fakture zagotovljena z elektronskim podpisom. Fakture morajo shranjevati izdajalci faktur (tudi, če jih je v njihovem imenu izdala tretja oseba) in prejemniki faktur. Do faktur mora biti omogočen takojšen dostop, zagotovljena mora biti verodostojnost in čitljivost ves čas hrambe. Elektronske fakture se shranjujejo skupaj z elektronskim podpisom na elektronskih medijih. Čas hrambe določa vsaka država članica posebej s svojimi predpisi (Petauer, 2002, str. 96-99).

Obdavčitev elektronskega poslovanja je bila predmet velikih sporov med EU in ZDA. ZDA so močno nasprotovale obdavčitvi teh storitev, vendar je »zmagala« EU. Tako se morajo ameriška podjetja (tako kot druga podjetja iz držav, ki niso članice EU), ki dobavljajo virtualno blago potrošnikom v EU registrirati v eni od članic EU, če njihova letna vrednost dobav v EU presega 100.000 evrov. Za njih velja poseben sistem obdavčenja z davkom na dodano vrednost oziroma »Special scheme for electronically supplied services« (Stanovnik, 2004, str. 123).

6.2.1. KRAJ OBDAVČITVE KLASIČNEGA, INDIREKTNEGA ELEKTRONSKEGA TER DIREKTNEGA ELEKTRONSKEGA TRGOVANJA

Kraj obdavčitve je zelo različen glede na to, ali gre za klasično, indirektno elektronsko ali direktno elektronsko poslovanje; ali gre za poslovanje znotraj Evropske unije ali za poslovanje med državami Evropske unije in tretjimi državami; ali gre za poslovanje med podjetji ali za poslovanje med podjetji in končnimi kupci. Zato sem kraj obdavčitve razložila v vseh teh možnostih.

Klasično trgovanje z blagom in indirektno elektronsko trgovanje (trgovanje s proizvodi, ki so naročeni prek interneta in dostavljeni fizično):

a.) znotraj držav članic EU:

- B (država članica EU) 2 B (država članica EU): Kraj obdavčitve je v kupčevi državi.
- B (država članica EU) 2 C (država članica EU): Kraj obdavčitve z DDV je v ponudnikovi državi (obdavčenje po načelu porekla blaga). Če vrednost dobav v enem letu preseže 100.000 evrov, se ponudnik registrira v kupčevi državi in zaračuna DDV v kupčevi državi (Kogels, 1999, str. 119). Tudi v primeru, da gre za pridobitve trošarinskih izdelkov (alkohol in alkoholne pijače, tobačni izdelki, mineralna olja in plin) in za pridobitve novih prevoznih sredstev, ne velja obdavčitev po načelu porekla blaga, temveč obdavčitev po načelu namembne oziroma kupčeve države (Promet blaga, trošarinski izdelki in nova prevozna sredstva, 2004).

b.) med državami članicami EU in tretjimi državami (Kogels, 1999, str. 120):

- B (država članica EU) 2 B (tretja država): Ni obdavčitve z evropskim DDV.
- B (država članica EU) 2 C (tretja država): Ni obdavčitve z evropskim DDV. (Fizična oseba iz tretje države, ki nabavi blago v EU in ga iznese iz EU, lahko zahteva vračilo DDV, ki ga je plačala ob nakupu.)
- B (tretja država) 2 B (država članica EU): Obdavčitev z evropskim DDV (oziroma z DDV države članice EU, kjer ima kupec sedež dejavnosti).
- B (tretja država) 2 C (država članica EU): Ni obdavčitve z evropskim DDV (oziroma z DDV države članice EU, kjer ima kupec stalno prebivališče), razen če gre za pošiljke visokih vrednosti.

Klasično trgovanje s storitvami (Petauer, 2002, str. 77-79):

Osnovno pravilo je, da je kraj obdavčitve kraj, kjer ima davčni zavezanec, ki je storitev opravil, svoj sedež.

Obstajajo pa storitve, kjer se kot kraj obdavčitve upošteva kraj, kjer ima prejemnik storitev svoj sedež ali stalno prebivališče. Te storitve so: storitve povezane s prometom avtorskih pravic, patentov, licenc in zaščitnih znamk; oglaševalske storitve; storitve svetovalcev, inženirjev, odvetnikov in notarjev; obdelava podatkov in preskrba informacij; bančne,

finančne, zavarovalne in pozavarovalne storitve; posredniške storitve; kulturne, umetniške, športne, znanstvene, izobraževalne in zabavne storitve.

a.) znotraj držav članic EU:

- B (država članica EU) 2 B (država članica EU): Če gre za storitve, za katere velja pravilo, da je kraj obdavčitve kraj, kjer ima davčni zavezanec, ki je storitev opravil, svoj sedež, je obdavčitev z DDV v državi članici EU, kjer ima ponudnik storitev svoj sedež. Če pa gre za storitve, za katere velja pravilo, da je kraj obdavčitve kraj, kjer ima prejemnik storitev svoj sedež (oziroma kjer so storitve dejansko opravljene), je obdavčitev z DDV v državi članici EU, kjer ima prejemnik storitev svoj sedež.
- B (država članica EU) 2 C (država članica EU): Obdavčitev z DDV v državi članici EU, kjer ima svoj sedež ponudnik storitev.

b.) med državami članicami EU in tretjimi državami:

- B (tretja država) 2 B (država članica EU): Če gre za storitve, za katere velja pravilo, da je kraj obdavčitve kraj, kjer ima davčni zavezanec, ki je storitev opravil, svoj sedež, je obdavčitev z DDV v tretji državi in ni obdavčitve z evropskim DDV. Če pa gre za storitve, za katere velja pravilo, da je kraj obdavčitve kraj, kjer ima prejemnik storitev svoj sedež (oziroma kjer so storitve dejansko opravljene), je obdavčitev z DDV v državi članici EU.
- B (tretja država) 2 C (država članica EU): Ni obdavčitve z evropskim DDV.
- B (država članica EU) 2 B (tretja država): Če gre za storitve, za katere velja pravilo, da je kraj obdavčitve kraj, kjer ima davčni zavezanec, ki je storitev opravil, svoj sedež, je obdavčitev z DDV v državi članici EU. Če pa gre za storitve, za katere velja pravilo, da je kraj obdavčitve kraj, kjer ima prejemnik storitev svoj sedež (oziroma kjer so storitve dejansko opravljene), je obdavčitev z DDV v tretji državi in ni obdavčitve z evropskim DDV.
- B (država članica EU) 2 C (tretja država): Obdavčitev z evropskim DDV oziroma v državi, kjer ima zavezanec, ki je storitev opravil, svoj sedež.

Trgovanje z digitaliziranimi proizvodi (za namene DDV se jih obravnava kot storitve):

a.) znotraj držav članic EU:

- B (država članica EU) 2 B (država članica EU): Kraj nastanka davčne obveznosti je država, v kateri ima kupec sedež.
- B (država članica EU) 2 C (država članica EU): Kraj nastanka davčne obveznosti je kraj, kjer ima dobavitelj svoj sedež (Hinnekens, 2002, str. 69). Če je prodajalec identificiran za namene DDV v državi kupca, pa mora obračunati DDV države kupca (Prodaja blaga na daljavo, 2004).

b.) med državami članicami EU in tretjimi državami (Hinnekens, 2002, str. 69):

- B (tretja država) 2 B (država članica EU): Obdavčitev z DDV v državi članici EU, kjer ima prejemnik storitev sedež dejavnosti.
- B (država članica EU) 2 B (tretja država): Kraj nastanka davčne obveznosti je kraj, kjer ima sedež kupec; na te transakcije se ne obračuna evropski DDV.
- B (tretja država) 2 C (država članica EU): Obdavčitev z DDV v državi članici EU, kjer ima prejemnik storitev stalno prebivališče. Ponudnik storitev iz tretjih držav se lahko za namene DDV registrira v eni od držav članic EU in ob prodaji digitaliziranih proizvodov potrošnikom v EU obračuna DDV države, v kateri se nahaja kupec (DDV države uvoznice); obvezno pa se mora registrirati v eni od članic EU in obračunavati DDV države uvoznice, če njegova letna vrednost dobav v EU presega 100.000 evrov. Tu gre za poseben sistem obdavčenja z davkom na dodano vrednost za ponudnike elektronskih storitev izven EU («Special scheme for electronically supplied services«).
- B (država članica EU) 2 C (tretja država): Kraj nastanka davčne obveznosti je kraj, kjer ima stalno prebivališče kupec; na te transakcije se ne obračuna evropski DDV.

Pri indirektnem elektronskem trgovanju ni velikih novih problemov v zvezi z DDV. Za davčne organe je težje preverjanje mej zneskov, ko se morajo podjetja registrirati za DDV. Povečevanje majhnih naročil iz tretjih držav pa lahko povzroči izkrivljanje konkurence za ponudnike iz EU.

Večje težave se pojavijo pri virtualnih in digitaliziranih proizvodih (direktno elektronsko trgovanje), ki se v zvezi z DDV obravnavajo kot storitve. Ne vemo, kdaj se upošteva osnovno pravilo trgovanja s storitvami in kdaj izjeme. Druga težava je nadziranje in sledenje ponudnikov in kupcev s strani davčnih organov, saj lahko pride do izogibanja obdavčenju. Kot možna rešitev se ponuja sledenje poti plačila, pri tem bi davčnim organom s podatki o plačilu pomagale banke in »digi-cash« internetna podjetja (Kogels, 1999, str. 122).

6.3. OBDAVČENJE ELEKTRONSKEGA TRGOVANJA Z DDV V SLOVENIJI

Elektronsko trgovanje ima mednarodno dimenzijo, tudi usklajevanje njegovega obdavčevanja poteka na mednarodni ravni. Zato Slovenija ne ureja obdavčenja elektronskega trgovanja samostojno, ampak povzema mednarodne rešitve, zlasti smernice EU. Že pred vstopom v Evropsko unijo je v Sloveniji veljal Zakon o davku na dodano vrednost, ki je upošteval rešitve vsebovane v Šesti smernici (77/388/EEC), po 1. maju 2004 (vstop Slovenije v Evropsko unijo) pa so v Zakonu o davku na dodano vrednost vsebovane tudi rešitve iz Smernice o elektronsko dobavljivih storitvah (2002/38/EC).

V zakonu je določena posebna ureditev za obdavčevanje elektronsko opravljenih storitev, ki jih osebam v Evropski uniji, ki niso davčni zavezanci, opravijo davčni zavezanci, ki nimajo

sedeža ali poslovne enote v Evropski uniji in ki niso kakorkoli drugače zavezani k identifikaciji za namene DDV v Evropski uniji. Ti se po 1. maju 2004 lahko evidentirajo za elektronsko opravljanje storitev v eni izmed držav članic EU; morajo pa se evidentirati, če njihova letna vrednost dobav v EU presega 100.000 evrov.

Ponudniku elektronskih storitev iz tretje države, ki se registrira za namene DDV v Sloveniji, bo omogočeno izpolnjevanje administrativnih obveznosti samo v Sloveniji. Čeprav bo opravljal elektronske storitve osebam v več državah članicah, se mu ni potrebno identificirati za namene DDV v nobeni drugi državi članici.

Ponudnik elektronskih storitev iz tretje države, ki kot državo članico za evidentiranje izbere prav Slovenijo, mora davčnemu organu prijaviti, kdaj začne elektronsko opravljati storitve, sporočiti pa mora tudi, kdaj njegova dejavnost preneha ali se spremeni tako, da se določb, glede te ureditev, ne more več uporabljati. Predpisani so tudi podatki za identifikacijo, ki jih mora ponudnik elektronskih storitev posredovati ob prijavi za evidentiranje, kot tudi zahteva po sporočanju njegovih sprememb. Ponudniku elektronskih storitev davčni organ na osnovi posredovanih podatkov dodeli individualno številko, ki služi za evidentiranje. O dodeljeni individualni številki davčni organ ponudnika elektronskih storitev obvesti v elektronski obliki preko elektronskih sredstev.

Ponudnik elektronskih storitev iz tretje države, ki se je registriral za namene DDV v eni od držav članic EU, bo DDV od elektronsko opravljenih storitev obračunal po davčnih stopnjah, ki veljajo v državah članicah, kjer imajo prejemniki sedež, stalno prebivališče oziroma običajno prebivajo. Obveznost ponudnika elektronskih storitev iz tretje države, ki se je registriral za namene DDV, je plačati DDV, izkazan v obračunu DDV ob predložitvi obračuna. Ponudniki elektronskih storitev iz tretjih držav, ki so se registrirali za namene DDV v eni od držav članic EU, imajo po določbah posebne ureditve namesto pravice do odbitka vstopnega DDV, pravico do vračila vstopnega DDV na podlagi zahtevka (Obdavčitev e-storitev z DDV po vstopu Slovenije v EU, 2004).

7. SKLEP

Za uvedbo davka na dodano vrednost, kot eno od oblik davka na potrošnjo (druga oblika davka na potrošnjo je prometni davek), se je Evropska unija odločila zaradi njegove davčne nevtralnosti, pomembnega finančnega učinka in učinkovitosti. Evropska unija želi sisteme davka na dodano vrednost v državah članicah čimbolj poenotiti. Tako v Evropski uniji že veljajo enotni predpisi glede bistvenih elementov davka na dodano vrednost, kot so: davčni zavezanci, predmet obdavčitve, način obračuna in plačila davka. Razlike pri obdavčevanju pa ostajajo pri določanju višine davčnih stopenj, pri nekaterih davčnih oprostitev, pri obravnavi majhnih davčnih zavezancev in kmetov.

Davek na dodano vrednost se plačuje ob vsakem prometu blaga in storitev. Pojem promet blaga in storitev se je razširil zaradi hitre rasti in razvoja telekomunikacij, računalniške opreme, računalniških omrežij in interneta. Promet blaga in storitev poteka tudi preko interneta, kar imenujemo elektronsko trgovanje.

Elektronsko poslovanje in trgovanje spreminjata klasično delovanje podjetij in državljanov. Novi načini poslovanja so ustvarili novo poslovno okolje, kjer je vsem subjektom omogočeno nastopanje na globalnem trgu. Glede na interakcije subjektov v elektronskem poslovanju se je oblikovalo več vrst poslovanja. Najpomembnejši vrsti elektronskega poslovanja sta B2B – business to business in B2C – business to consumer. Business to consumer transakcije so redkejšje od transakcij med podjetji (business to business), saj podjetja uporabljajo internet za več dejavnosti (reklamiranje, naročanje, plačila, prodajo in opravljanje storitev), potrošniki pa internet večinoma uporabljajo le za komuniciranje (e-mail) in iskanje informacij. Naslednja pomembna vrsta elektronskega poslovanja je poslovanje podjetij in državljanov z državno upravo (G2B in G2C); posebno pomembno področje pri tem poslovanju je elektronsko davčno poslovanje, ki povečuje dostopnost, hitrost in praktičnost zbiranja informacij in oddajanja obrazcev.

Ob povečevanju elektronskega poslovanja in trgovanja so se začela pojavljati tudi vprašanja glede obdavčitve le-tega. Prva možna rešitev je neobdavčenje in tako spodbujanje elektronskega poslovanja; druga rešitev pa je uvedba »davka bit« in tako povečanje javno-finančnih prihodkov. Ker nobena skrajna rešitev za države ni sprejemljiva, je potrebno najti kompromis oziroma ravnotežje med razvojem elektronskega trgovanja in javno-finančnimi prihodki.

Na konferencah OECD-ja so države članice, države nečlanice in predstavniki gospodarstva sklenili, da se bo elektronsko trgovanje obdavčevalo tudi z davkom na potrošnjo. Najpomembnejše rešitve se nanašajo na določanje kraja potrošnje in s tem kraja obdavčitve ter mehanizmov za pobiranje davka. Vodila OECD-ja pri B2B trgovanju priporočajo za kraj potrošnje kraj opravljanja dejavnosti prejemnika storitev, za mehanizem pobiranja davka pa samoobdavčitev oziroma »reverse charge«. Pri B2C trgovanju priporočajo vodila OECD-ja za kraj potrošnje državo stalnega prebivališča prejemnika storitev, za mehanizem pobiranja davka pa poenostavljeno registracijo za ponudnike storitev iz tujine.

Slovenija rešuje vprašanje obdavčenja elektronskega trgovanja z davkom na dodano vrednost po smernicah Evropske unije. S tega področja je Evropska unija sprejela Smernico o obdavčenju elektronskega trgovanja in Smernico o fakturiranju v povezavi z DDV ter spremenila Uredbo o administrativnem sodelovanju na področju obdavčitve s posrednimi davki. V okviru Smernice o obdavčenju elektronskega trgovanja je pomemben predvsem poseben sistem obdavčenja z davkom na dodano vrednost za ponudnike elektronskih storitev izven EU (»Special scheme for electronically supplied services«), ki omogoča, da se ponudniki elektronskih storitev iz tretjih držav registrirajo za namene DDV v eni od članic

Evropske unije. Davek na dodano vrednost ponudnik elektronskih storitev iz tretje države, ki se je registriral za namene DDV, zaračuna po davčni stopnji države prejemnika storitev, vse administrativne obveznosti pa ureja v državi članici Evropske unije, kjer se je registriral za DDV. Poseben sistem obdavčenja z davkom na dodano vrednost se uporablja pri B2C trgovanju, kjer je ponudnik elektronskih storitev iz tretje države, prejemnik elektronskih storitev pa iz države članice EU. Pri B2B trgovanju, kjer je ponudnik elektronskih storitev iz tretje države, prejemnik elektronskih storitev pa iz države članice EU, Smernica o obdavčenju elektronskega trgovanja predlaga obdavčitev z DDV v državi članici EU, kjer ima prejemnik storitev sedež dejavnosti, in sicer po načelu samoobdavčenja oziroma »reverse charge«.

Pri elektronskem poslovanju in trgovanju je pomembna čim višja stopnja varnosti; pri obdavčitvi elektronskega trgovanja pa čim večji davčni nadzor. Za dosego le-tega je potrebna primerna zakonodaja in sodelovanje med vladami in davčnimi upravami držav, kar bo v prihodnosti treba še izpopolniti.

LITERATURA

1. Davčne napovedi po internetu. Denar, Ljubljana, 14(2004), 2, str. 28.
2. Dečman Mitja, Krisper Marjan: Časovno žigosanje, nujna sestavina varnega e-poslovanja v javni upravi. Uporabna informatika, Ljubljana, 11(2003), 4, str. 189-195.
3. Gržanič Evgen: Elektronsko poslovanje med državno upravo in zunanjimi subjekti. Magistrsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 95 str.
4. Hinnekens Luc: An updated overview of the European VAT rules concerning electronic commerce. EC Tax Review, Brussels, 2002, 2, str. 65-71.
5. Ilešič Tomaž, Perenič Gorazd: Temeljne pravne ureditve e-poslovanja v Evropski uniji in Republiki Sloveniji. Podjetje in delo, Ljubljana, 27(2001), 6-7, str. 1299-1307.
6. Implementation of the Ottawa Taxation Framework Conditions: The 2003 Report. Paris : OECD, 2003. 37 str.
[URL:<http://www.oecd.org/dataoecd/45/19/20499630.pdf>], 21.04.2004.
7. Izjeme pri DDV v posameznih državah EU. Denar, Ljubljana, 12(2002), 10, str. 16-19.
8. Janežič Matjaž: Prihodnost spletnega nakupovanja. Organizacija, Kranj, 33(2000), 9, str. 587-594.
9. Jerman-Blažič Borka: Elektronsko poslovanje na internetu. Podjetje in delo, Ljubljana, 27(2001), 6-7, str. 1289-1298.
10. Ključevšek Rado: Informacijska varnost: standardizacija, da ali ne?. Uporabna informatika, Ljubljana, 11(2003), 4, str. 215-218.
11. Klun Maja, Dečman Mitja: Elektronsko poslovanje v javni upravi s poudarkom na davčni upravi. Javna uprava, Ljubljana, 2002, 3, str. 297-310.
12. Kogels Han A.: VAT @ e-commerce. EC Tax Review, Brussels, 1999, 2, str. 117-122.
13. Kovačič Andrej: Informatizacija poslovanja. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1998. 214 str.
14. Petauer Boštjan: Obdavčitev elektronskega trgovanja. Maribor : Davčni inštitut, 2002. 133 str.
15. Pucihar Andreja: Priložnosti in težave elektronskega poslovanja med organizacijami v Sloveniji. Uporabna informatika, Ljubljana, 7(1999), 4, str. 7-13.
16. Raponi Donato: EC Developments, VAT treatment of electronically delivered services. EC Tax Review, Brussels, 2000, 3, str. 188-189.
17. Rupnik Lado: Javnofinančni pojmovnik s slovensko-angleško-nemško-francoskim slovarčkom. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 1997. 196 str.
18. Silič Marin: Strategija e-poslovanja v javni upravi RS za obdobje od leta 2001 do leta 2004. Organizacija, Kranj, 34(2001), 3, str. 155-157.
19. Slovenija in izjeme na področju DDV in trošarin. Denar, Ljubljana, 10(2000), 7, str. 18-21.
20. Stanovnik Tine: Javnofinančna politika in vključitev Slovenije v EU. Ljubljana : Ekonomska fakulteta in Inštitut za ekonomska raziskovanja, 1999. 14 str.
21. Stanovnik Tine: Javne finance. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 237 str.
22. Stanovnik Tine: Javne finance. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2004. 285 str.

23. Svilar Branka: Vse o DDV. Lesce : Založba Oziris, 2001. 646 str.
24. Šircelj Andrej: Davki v Evropski skupnosti. Ljubljana : Center Marketing International, 1992. 58 str.
25. Šircelj Andrej: Davek na dodano vrednost v državah Evropske unije. Ljubljana : Center Marketing International, 1996. 134 str.
26. Taxation and Electronic Commerce: Implementing the Ottawa Taxation Framework Conditions. Paris : OECD, 2001. 232 str.
[URL:<http://www1.oecd.org/publications/e-book/2301011E.PDF>], 20.04.2004.
27. Value-Added Taxes in Central and Eastern European Countries: A Comparative Survey and Evaluation. Paris : OECD, 1998. 161 str.
28. Vehovar Vasja: Merjenje elektronskega poslovanja s pomočjo vzorčnih anket. Uporabna informatika, Ljubljana, 7(1999), 2, str. 29-37.
29. Vintar Mirko: Elektronsko poslovanje. Uporabna informatika, Ljubljana, 7(1999), 4 str.1-2.
30. Žerjal Peter: Elektronsko poslovanje na internetu. Diplomsko delo Visoke poslovne šole. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2001. 32 str.
31. Župan Andrej: Nevarnosti pri elektronskem poslovanju na internetu. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 46 str.

VIRI

1. Bilten javnih financ. Ljubljana, 4(2004), 2. 125 str.
2. Council Directive 2002/38/EC. Official Journal of the European Communities, L128/41-44, Brussels, 07.05.2002.
3. Davki in EU. Ljubljana : Urad za informiranje, 1999.
[URL:<http://europa.gov.si/publikacije/zgibanke/davki>], 31.03.2004.
4. Državni portal Republike Slovenije.
[URL:<http://e-uprava.gov.si/e-uprava/>], 16.04.2004.
5. E-commerce: Percentage of enterprises' total turnover from e-commerce.
[URL:http://europa.eu.int/comm/eurostat/newcronos/queen/display.do?screen=detail&language=en&product=LT&root=LT_copy_1031680375681/strind_copy_817397594099/innore_copy_680414916384/ir080_copy_1051718199318], 20.04.2004.
6. eDavki za fizične osebe.
[URL:<http://edavki.durs.si/OpenPortal/Pages/Introduction/IntroIndividual.aspx>], 19.04.2004.
7. eDavki za pravne osebe in fizične osebe, ki opravljajo dejavnost.
[URL:<http://edavki.durs.si/OpenPortal/Pages/Introduction/IntroCorporate.aspx>], 19.04.2004.

8. eEurope+ Final Progress Report. Budapest: European Commission, 2004. 49 str.
[URL:[http://mid.gov.si/mid/mid.nsf/V/K05DD66CB04F9100FC1256C0C006F86B7/\\$file/eEuropePlus_final.pdf](http://mid.gov.si/mid/mid.nsf/V/K05DD66CB04F9100FC1256C0C006F86B7/$file/eEuropePlus_final.pdf)], 09.04.2004.
9. Gospodinjstva: E-nakupovanje 2002/2.
[URL:<http://www.sisplet.org/ris/ris/dynamic/readpublications.php?sid=21#>], 15.4.2004
10. Information society statistics. Luxembourg : European Commission, 2003. 106 str.
[URL:http://europa.eu.int/comm/eurostat/Public/datashop/print-catalogue/EN?catalogue=Eurostat&product=KS-56-03-093-__-N-EN], 14.04.2004.
11. Nove storitve v produkciji sistema eDavki.
[URL:<http://edavki.durs.si/OpenPortal/Pages/Notices/NoticeDetail.aspx?id=33>],
01.07.2004.
12. Novosti pri obdavčitvi z davkom na dodano vrednost ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo. Davčni bilten, Ljubljana, 2003, 8/9, str. 3-10.
13. Novosti pri obdavčitvi z davkom na dodano vrednost ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo. Novice Davčne uprave RS, Ljubljana. 13 str.
[URL:www.sigov.si/durs/other/novostiddv060104.pdf], 06.01.2004.
14. Obdavčitev e-storitev z DDV po vstopu Slovenije v EU. Novice Davčne uprave RS, Ljubljana.
[URL:<http://www.gov.si/durs/arhiv.php>], 28.07.2003.
15. O zaščiti s 128-bitnim ključem, 2002.
[URL:<http://www.skbi.si/eban/eban-varno2.html>], 03.04.2004.
16. Pooblaščenje v eDavkih za fizične osebe.
[URL:<http://edavki.durs.si/OpenPortal/Pages/Mandates/MandatingIndividual.aspx>],
19.04.2004.
17. Pooblaščenje v eDavkih za pravne osebe in fizične osebe z dejavnostjo.
[URL:<http://edavki.durs.si/OpenPortal/Pages/Mandates/MandatingCorporate.aspx>],
19.04.2004.
18. Pravilnik o izvajanju Zakona o davku na dodano vrednost, neuradno prečiščeno besedilo, Davčni bilten, Ljubljana, 2002, 8. 51 str.
19. Pravilnik o izvajanju Zakona o davku na dodano vrednost (Uradni list RS, št. 4/99).
20. Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o DDV. Davčni bilten, Ljubljana, 2003, 6, str. 3-4.
21. Prednosti elektronskega davčnega poslovanja.
[URL:<http://edavki.durs.si/OpenPortal/Pages/Introduction/Intro.aspx>], 19.04.2004.
22. Pridobitev digitalnega potrdila.
[URL:<http://edavki.durs.si/OpenPortal/Pages/Registration/DigicertRequest.aspx>],
28.05.2004.
23. Prodaja blaga na daljavo, Novosti pri obdavčitvi z DDV. Novice Davčne uprave RS, Ljubljana.
[URL:<http://www.gov.si/durs/arhiv.php>], 28.04.2004.

24. Promet blaga, trošarinski izdelki in nova prevozna sredstva, Novosti pri obdavčitvi z DDV. Novice Davčne uprave RS, Ljubljana.
[URL:<http://www.gov.si/durs/arhiv.php>], 28.04.2004.
25. Sicherl Pavle: Nova primerjalna analiza nekaterih kazalcev informacijske družbe. Ljubljana : Ministrstvo za informacijsko družbo.
[URL:[http://mid.gov.si/mid/mid.nsf/V/K5AC827E791ADCBEBC1256C85002A5BF5/\\$file/Sicherl_1_stevilo_PC.pdf](http://mid.gov.si/mid/mid.nsf/V/K5AC827E791ADCBEBC1256C85002A5BF5/$file/Sicherl_1_stevilo_PC.pdf);
[http://www2.gov.si/mid/mid.nsf/V/KDBEC4542FF1C972AC1256C85002A6162/\\$file/Sicherl_2_uporabniki_interneta.pdf](http://www2.gov.si/mid/mid.nsf/V/KDBEC4542FF1C972AC1256C85002A6162/$file/Sicherl_2_uporabniki_interneta.pdf)], 04.12.2002.
26. Sixth Council Directive 77/388/EEC. Official Journal of the European Communities, L145/1-40, Brussels, 17.05.1977.
27. Stopnja davka na dodano vrednost po državah članicah EU, Novosti pri obdavčitvi z DDV. Novice Davčne uprave RS, Ljubljana.
[URL:<http://www.gov.si/durs/arhiv.php>], 28.04.2004.
28. Structures of the taxation systems in European Union, Data 1970-1997, Theme 2: Economy and Finance. Luxembourg : European Commission, 2000. 247 str.
29. Structures of the taxation systems in European Union, Data 1995-2001, Theme 2: Economy and Finance. Brussels : European Commission, 2003. 277 str.
30. Temeljni indikatorji eEvrope+.
[URL:<http://mid.gov.si/mid/mid.nsf/f1?OpenFrameSet&Frame=main&Src=/mid/mid.nsf/0/5CC10C9EEB193624C1256AF00052C717?OpenDocument>], 14.04.2004.
31. VAT Rates Applied in Member and Accession States of the European Community. Brussels : European Commission, 2003. 35 str.
[URL:http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/publications/info_doc/taxation/tva/aux_tva-2003-10-1_en.pdf], 03.03.2004.
32. Zakon o davku na dodano vrednost (ZDDV) (Uradni list RS, št. 89/98, 17/00, 30/01 in 101/03).
33. Zakon o davku na dodano vrednost (ZDDV), neuradno prečiščeno besedilo. Davčni bilten, Ljubljana, 2002, 7. 30 str.
34. Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu (ZEPEP) (Uradni list RS, št. 57/00).
35. Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu (ZEPEPa) (Uradni list RS, št. 25/04).
36. Zgodovina interneta.
[URL:<http://home.netsi.net/mlak572d/okvir.htm>], 12.06.2004.

SLOVARČEK

Tuj izraz	Slovenski prevod
»bit tax«	»davek bit«
declaration	davčna napoved
digital signature	digitalni podpis
digitised product	digitaliziran proizvod
electronic signature	elektronski podpis
Electronic Data Interchange (EDI)	računalniško izmenjevanje podatkov (RIP)
exemption from VAT	izvzetje iz sistema DDV
firewall	obrambni, požarni zid
input VAT	nakupni DDV (vstopni DDV)
invoice	račun, faktura
jurisdiction of consumption	pristojnost zakonodaje s področja davka na potrošnjo
notification	notifikacija
output VAT	prodajni DDV (izstopni DDV)
registration thresholds	prag obdavčitve
return	davčna napoved
value added tax (VAT)	davek na dodano vrednost (DDV)
virtual goods	virtualni proizvodi

PRILOGE

PRILOGA A

Tabela A1: Prihodki od davka na dodano vrednost v državah članicah EU kot % BDP

	1970	1980	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Avstrija	-	8,3	8,6	8,0	8,4	8,5	8,2	8,5	8,1	8,1
Belgija	-	7,3	7,0	6,8	6,9	6,9	6,9	7,2	7,3	7,0
Danska	7,6	10,1	9,0	9,9	10,1	10,2	9,9	9,9	9,7	9,7
Finska	-	-	-	7,8	8,2	8,3	8,3	8,4	8,3	8,1
Francija	8,9	8,6	8,0	7,6	7,8	7,9	7,7	7,7	7,5	7,4
Grčija	-	-	7,3	7,3	7,4	7,7	7,5	7,8	8,1	8,2
Irska	-	5,0	7,2	7,1	7,2	7,3	7,2	7,1	7,4	7,0
Italija	-	4,8	5,8	5,7	5,6	5,7	6,2	6,2	6,6	6,4
Luksemburg	2,1	4,9	5,7	6,0	6,5	5,8	5,8	5,9	5,9	6,2
Nemčija	5,9	6,6	6,4	6,8	6,7	6,6	6,7	7,0	6,9	6,7
Nizozemska	5,4	7,1	7,2	6,7	7,0	7,0	6,9	7,2	7,2	7,6
Portugalska	-	-	6,2	7,6	8,0	8,1	8,0	8,2	8,4	8,3
Španija	-	-	5,4	5,4	5,6	5,8	5,7	6,2	6,3	6,1
Švedska	4,1	6,5	8,3	7,1	8,0	7,5	9,1	9,1	9,0	9,0
Velika Britanija	-	5,1	6,2	6,9	7,0	7,1	6,6	6,9	6,8	6,9
povprečje EU	5,1 ^a	6,1 ^b	6,6 ^c	6,9 ^c	6,9 ^c	7,0 ^c	6,9 ^c	7,1 ^c	7,1 ^c	7,0 ^c
Slovenija	-	-	-	-	-	-	-	5,4	9,5	9,3

^a povprečje EU-6

^b povprečje EU-11

^c povprečje EU-15

Vira: Structures of the taxation systems in European Union, 2000; Structures of the taxation systems in European Union, 2003.

Vir za Slovenijo: Bilten javnih financ, 2004.

Tabela A2: Prihodki od davka na dodano vrednost v državah članicah EU kot % javno-finančnih prihodkov

	1970	1980	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Avstrija	-	20,3	20,9	18,5	19,0	18,9	18,5	19,1	18,7	17,8
Belgija	-	16,4	15,8	14,8	15,0	14,9	14,8	15,7	15,9	15,2
Danska	19,1	22,2	18,5	19,3	19,5	19,8	19,7	19,1	19,5	19,5
Finska	-	-	-	16,9	17,1	17,7	17,9	17,9	17,3	17,7
Francija	25,3	20,7	18,2	16,9	17,0	17,0	17,1	16,9	16,5	16,2
Grčija	-	-	24,8	21,7	21,8	22,3	20,5	20,9	21,2	22,4
Irska	-	14,5	20,2	20,9	21,2	21,6	22,4	22,3	23,0	22,5
Italija	-	15,5	14,8	14,0	13,1	12,8	14,3	14,3	15,5	15,0
Luksemburg	6,9	10,7	13,6	13,9	15,0	13,3	14,4	14,6	14,3	14,9
Nemčija	16,6	15,8	16,2	15,9	15,9	15,9	15,9	16,3	16,1	16,3
Nizozemska	14,3	15,6	15,8	14,9	15,5	15,3	17,1	17,3	17,3	18,9
Portugalska	-	-	19,0	21,4	21,8	21,7	22,8	22,7	23,2	23,2
Španija	-	-	15,6	15,9	16,1	16,3	16,6	17,7	17,7	17,2
Švedska	10,3	13,3	14,8	14,1	14,7	13,8	16,9	17,2	17,1	16,6
Velika Britanija	-	14,0	16,4	18,7	19,0	19,0	18,0	18,7	18,2	18,3
povprečje EU	15,3 ^a	16,0 ^b	16,2 ^c	16,4 ^c	16,4 ^c	16,4 ^c	16,4 ^c	16,9 ^c	16,9 ^c	17,0 ^c
Slovenija	-	-	-	-	-	-	-	13,0	23,1	22,3

^a povprečje EU-6

^b povprečje EU-11

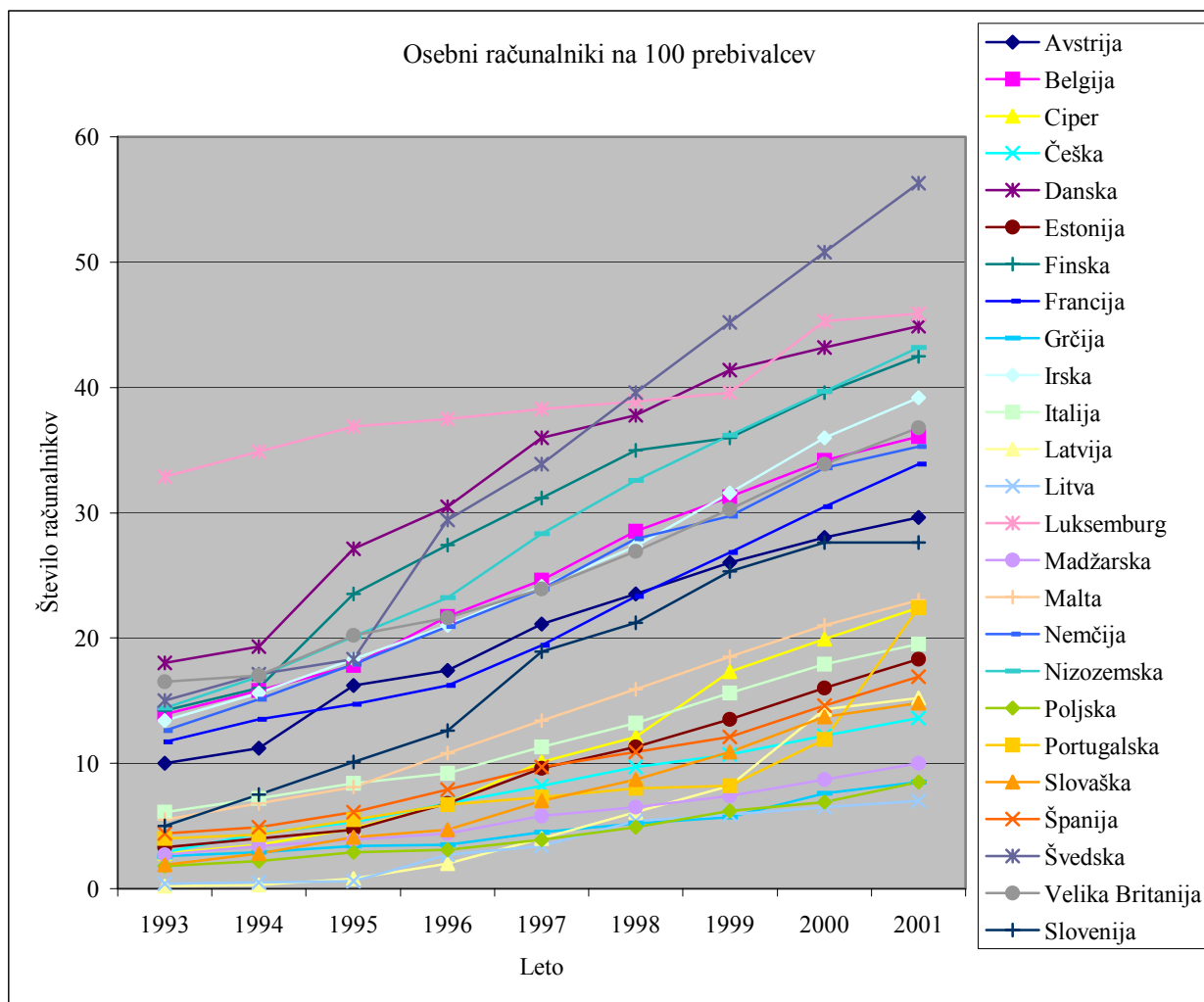
^c povprečje EU-15

Vira: Structures of the taxation systems in European Union, 2000; Structures of the taxation systems in European Union, 2003.

Vir za Slovenijo: Bilten javnih financ, 2004.

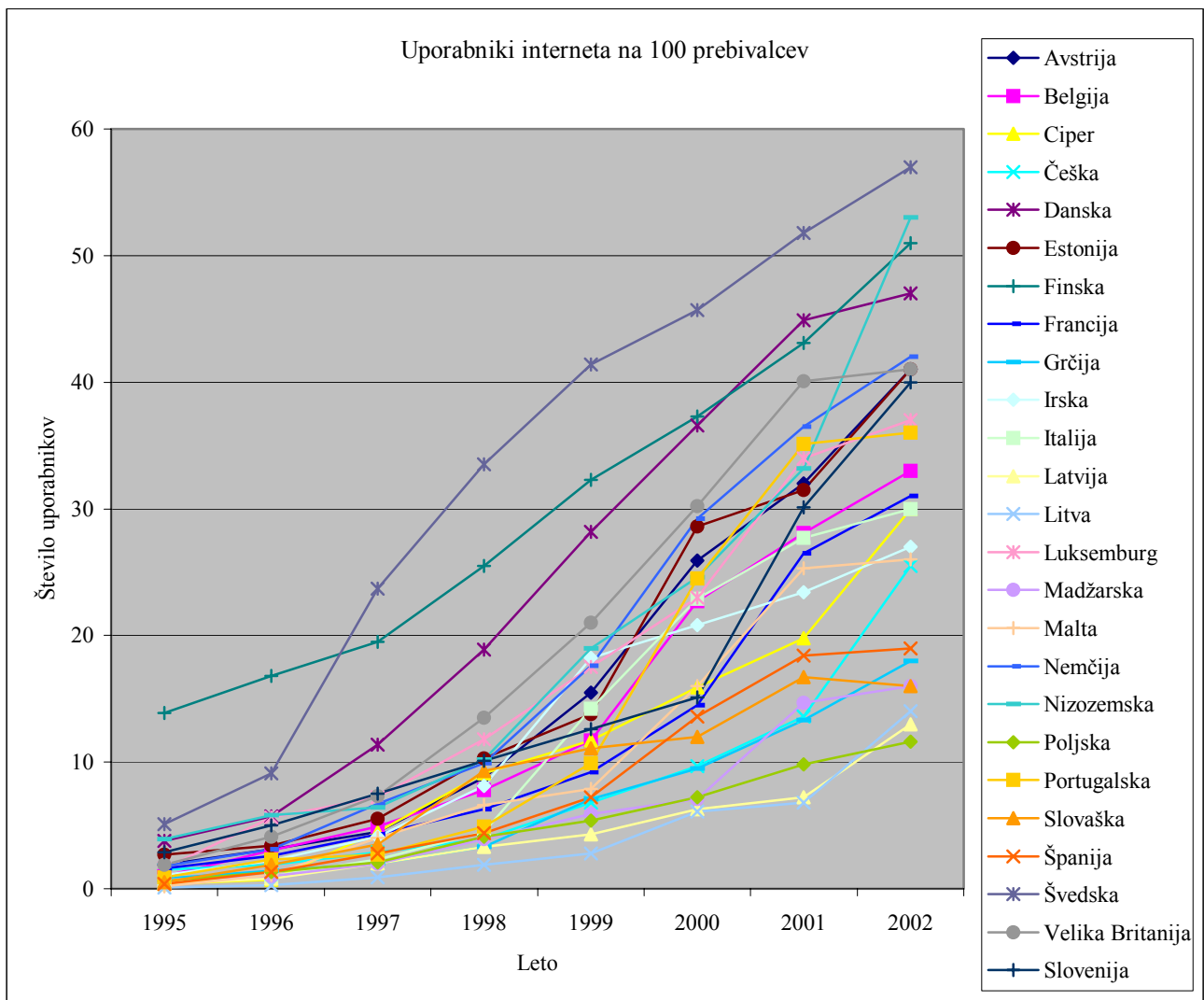
PRILOGA B

Slika B1: Število osebnih računalnikov na 100 prebivalcev v državah EU v obdobju od 1993 do 2001

Vir: Nova primerjalna analiza nekaterih kazalcev informacijske družbe, 2002.

Slika B2: Število uporabnikov interneta na 100 prebivalcev v državah EU v obdobju od 1995 do 2002

Vira: Nova primerjalna analiza nekaterih kazalcev informacijske družbe, 2002; Information society statistics, 2003.